

Global Citizenship Education Development : GCED

ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก
ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
(Sustainable Development Goal : SDG 4.7)

: กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ

สิ่งพิมพ์ สกศ.อันดับที่ 3/2562
ISBN 978-616-270-180-1

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

Global Citizenship Education Development : GCED

รายงานวิจัย

ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมาย
การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7)
: กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก
(Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

นับตั้งแต่อดีตเลขาธิการสหประชาชาติ Mr. Ban Ki-moon มีแถลงการณ์ในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ครั้งที่ 67 ประจำปี 2555 (2012) ที่นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เนื่องจากเล็งเห็นว่าการศึกษาเป็นประตูสู่ความเท่าเทียมในสังคม และการให้การศึกษาและทักษะที่จำเป็นจะช่วยเสริมพลังให้บุคคลที่จะนำไปสู่การสร้างโลกยุคใหม่ที่ดีขึ้น โดยหยิบยกประเด็นการศึกษาต้องมาก่อน (Education First) เพื่อสร้างแรงกระเพื่อมครั้งใหญ่ให้กับวงการศึกษ โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ ได้แก่ ส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้เข้าเรียน (Put Every Child in School) ปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ (Improve the Quality of Learning) และสร้างความเป็นพลเมืองโลก (Foster Global Citizenship) แนวคิดเรื่องการศึกษาต้องมาก่อนทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าว ได้รับความสนใจและผนวกเข้าไปในเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) ซึ่งสิ้นสุดเมื่อปี พ.ศ. 2558 (2015) วาระการพัฒนาภายหลังปี ค.ศ. 2015 (Post-2015 Development Agenda) และเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDG) ซึ่งเริ่มต้นใช้ในปี พ.ศ. 2559 – 2573 ตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการสร้างความเป็นพลเมืองโลก (Foster Global Citizenship) ซึ่งเป็นเรื่องใหม่และได้รับความสนใจเป็นอันมาก อีกทั้งยังมีองค์ความรู้และตัวอย่างการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมในการปฏิบัติค่อนข้างน้อย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้มีดำริในการดำเนินโครงการวิจัย เรื่องแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2559 และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยขึ้นในปี พ.ศ. 2560 เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและนำเสนอผลการวิจัยจากตัวอย่างประเทศที่มีการดำเนินการที่ดีในเรื่องการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ให้แก่ผู้บริหาร ครู และผู้สนใจ ได้เห็นตัวอย่างการดำเนินการและเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ต่อมา ในปี พ.ศ. 2561 สำนักงานฯ ยังได้จัดทำรายงานวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ เพื่อเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการจัดทำตัวชี้วัดในประเด็นการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ที่สอดคล้องตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) โดยได้บรรจุรายงานการวิจัยทั้ง 2 ฉบับลงในลักษณะหนังสือชุด Global Citizenship Education Development : GCED เพื่อนำเสนอแนวทางหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาการศึกษาไทยตามแนวทางที่สอดคล้องกับวาระสำคัญในระดับโลกต่อไป

(ข) | รายงานวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7)
: กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ

สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษา แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ นี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร นักวิชาการ นักวางแผน ผู้จัดทำนโยบาย ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปใช้ประกอบการ ตัดสินใจอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศในอนาคต

(ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์)

เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปผู้บริหาร

นับตั้งแต่อดีตเลขาธิการสหประชาชาติ Mr. Ban Ki-moon มีแถลงการณ์ในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ครั้งที่ 67 ประจำปี 2555 (2012) ที่นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เนื่องจากเล็งเห็นว่าการศึกษาคือประตูสู่ความเท่าเทียมในสังคม และการให้การศึกษาและทักษะที่จำเป็นจะช่วยเสริมพลังให้บุคคลที่จะนำไปสู่การสร้างโลกยุคใหม่ที่ดีขึ้น โดยหยิบยกประเด็นการศึกษาต้องมาก่อน (Education First) เพื่อสร้างแรงกระเพื่อมครั้งใหญ่ให้กับวงการการศึกษา โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ ได้แก่ ส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้เข้าเรียน (Put Every Child in School) ปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ (Improve the Quality of Learning) และสร้างความเป็นพลเมืองโลก (Foster Global Citizenship) แนวคิดเรื่องการศึกษาต้องมาก่อนทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าว ได้รับความสนใจและผนวกเข้าไปในเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) ซึ่งสิ้นสุดเมื่อปี พ.ศ.2558 (2015) วาระการพัฒนาภายหลังปี ค.ศ. 2015 (Post-2015 Development Agenda) และเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDG) ซึ่งเริ่มต้นใช้ในปี พ.ศ.2559 – 2573 ตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการสร้างความเป็นพลเมืองโลก (Foster Global Citizenship) ซึ่งเป็นเรื่องใหม่และได้รับความสนใจเป็นอันมาก หากแต่ทั้งยังมีองค์ความรู้และตัวอย่างการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมในการปฏิบัติค่อนข้างน้อย

เมื่อเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) สิ้นสุดลงในปี พ.ศ.2558 ประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้เริ่มใช้เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDG) ซึ่งเริ่มต้นใช้ในปี พ.ศ.2559 - 2573 ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี ประกอบด้วย 17 เป้าหมาย (Goals) 169 เป้าประสงค์ (Targets) และกำหนดให้เป้าประสงค์ด้านการศึกษาอยู่ในเป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่เน้น “สร้างหลักประกันให้การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม ส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน (Quality Education)” โดย “มุ่งให้ทั่วโลกจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงการให้การศึกษา กับทุกคน (Inclusive) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมกัน และการศึกษาตลอดชีวิต ที่เกิดจากนโยบายและการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ และเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ในเป้าหมายที่ 4 (SDG4) ประกอบด้วย 10 เป้าประสงค์ ดังต่อไปนี้

เป้าประสงค์ที่ 4.1 (SDG4.1) สร้างโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพทั่วถึงและเป็นธรรมแก่เด็ก เยาวชนทั้งหญิงชายในระดับประถม ศึกษาและมัธยมศึกษา

เป้าประสงค์ที่ 4.2 (SDG4.2) สร้างหลักประกันว่าเด็กทุกคนทั้งหญิงและชายมีโอกาสในการเข้าถึง การพัฒนาในระดับปฐมวัยและอนุบาล มีความพร้อมในการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา อย่างเท่าเทียมกัน

เป้าประสงค์ที่ 4.3 (SDG4.3) สร้างโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมระหว่างหญิงชายในการศึกษา ระดับอุดมศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

เป้าประสงค์ที่ 4.4 (SDG4.4) เพิ่มการพัฒนาทักษะชีวิตและการทำงานที่ดี และความเป็นผู้ประกอบการ สำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่

- (ง) | รายงานวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7)
: กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ

เป้าประสงค์ที่ 4.5 (SDG4.5) ขจัดความเหลื่อมล้ำในโอกาสทางการศึกษาทุกระดับของผู้หญิงและผู้ด้อยโอกาสทุกประเภท

เป้าประสงค์ที่ 4.6 (SDG4.6) ขจัดปัญหาการไม่รู้หนังสือและการคิดคำนวณให้หมดไปในกลุ่มเด็กเยาวชน และประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ

เป้าประสงค์ที่ 4.7 (SDG4.7) ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้และพัฒนาทักษะที่ตอบสนองการพัฒนาที่ยั่งยืน ทักษะพลเมืองที่สำคัญ อาทิ ทักษะการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การเป็นพลเมืองโลกที่ดี การจัดการความขัดแย้ง การเคารพความหลากหลาย และส่งเสริมสันติภาพ เป็นต้น

เป้าประสงค์ที่ 4.a (SDG4.a) ปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ผู้พิการ ให้รองรับการใช้งานของคนทุกกลุ่มในสังคม เพื่อให้เป็นสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความเท่าเทียม ปลอดภัย ปราศจากความรุนแรง มีความพร้อมและส่งผลต่อการเรียนรู้สำหรับทุกคน

เป้าประสงค์ที่ 4.b (SDG4.b) เพิ่มทุนการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นยากจนและทุรกันดาร โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา เพื่อให้มีโอกาสในการเข้าเรียนในระดับที่สูงขึ้น ทั้งในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ในสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ วิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เพื่อรองรับการพัฒนาของประเทศ

เป้าประสงค์ที่ 4.c (SDG4.c) เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพได้มาตรฐานระดับชาติ ให้เพียงพอต่อความต้องการทางการศึกษาที่จะเพิ่มขึ้นจากการดำเนินการตามเป้าหมายการศึกษาคุณภาพ 2030

อย่างไรก็ดี ปัจจุบันการกำหนดตัวชี้วัดเป้าหมายที่ 4 ด้านการศึกษา มีความชัดเจนในระดับหนึ่ง โดยองค์การ UNESCO ได้กำหนดกรอบตัวชี้วัดเพื่อให้ประเทศต่างๆ ได้นำไปใช้และปรับให้เข้ากับบริบทของแต่ละประเทศ ตลอดจนแสวงหาตัวชี้วัดเพื่อทดแทนไว้ในกรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4 : SDG4) และวาระการศึกษาระดับโลก (Education 2030) ขององค์การสหประชาชาติ (Metadata for the Global Indicators for the Follow-up and Review of SDG 4 and Education 2030) และเผยแพร่ในเว็บไซต์ของ UNESCO ที่สามารถดาวน์โหลดและนำไปใช้ได้ ยกเว้นกรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา เป้าหมายที่ 4 ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกอยู่ในเป้าประสงค์ที่ 4.7 สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในมีส่วนร่วมของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573 ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดตัวชี้วัดไว้คือ มีการดำเนินการเกี่ยวกับ (i) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และ (ii) การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงความเสมอภาคทางเพศ และสิทธิมนุษยชน ซึ่งถูกให้ความสำคัญทุกระดับใน (a) นโยบายการศึกษาของประเทศ (b) หลักสูตร (c) ระดับการศึกษาของครู และ (d) การประเมินผลนักเรียน หากแต่ยังมีความเป็นนามธรรม ไม่มีการระบุรายละเอียดของคำจำกัดความของคำสำคัญและตัวชี้วัดต่างๆ และขาดความชัดเจนในการนำไปเป็นตัวชี้วัดเพื่อการติดตาม ทำให้มีความจำเป็นที่ต้องมีการประชุมหารือทั้งในระดับประเทศและระดับโลกในการทำความเข้าใจเป้าประสงค์นี้และมีข้อตกลงร่วมกันในการพิจารณาตัวชี้วัดที่จะใช้เป็นตัวแทนในการติดตามเป้าประสงค์ดังกล่าวได้จริง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินโครงการวิจัย เรื่องแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ เมื่อปี พ.ศ.2559 และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยขึ้นในปี พ.ศ.2560 เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและนำเสนอผลการวิจัยจากตัวอย่างประเทศที่มีการดำเนินการที่ดีในเรื่องการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ให้แก่ผู้บริหาร ครู และผู้สนใจได้เห็นตัวอย่างการดำเนินการและเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ต่อมา ในปี พ.ศ.2561 ได้จัดทำรายงานวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ เพื่อเป็นอีกตัวอย่างรูปธรรมหนึ่งในการจัดทำตัวชี้วัดในประเด็นการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ที่สอดคล้องตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) โดยได้บรรจุรายงานการวิจัยทั้ง 2 ฉบับลงในลักษณะหนังสือชุด Global Citizenship Education Development : GCED เพื่อนำเสนอแนวทางหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาการศึกษาไทยตามแนวทางที่สอดคล้องตามวาระสำคัญในระดับโลก ผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะนำไปสู่การกำหนดตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) ดังนี้

1) กรอบตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) ขององค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) เรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกใน 4 ด้าน ได้แก่ นโยบายการศึกษาของประเทศ หลักสูตร การศึกษาของครู และการประเมินผลนักเรียน สามารถเก็บข้อมูลเพื่อตอบโจทย์ตัวชี้วัด SDG 4.7 ได้โดยอาศัยกระบวนการทางการวิจัยเอกสารและการวิจัยเชิงสำรวจในการเก็บข้อมูล ใจความสำคัญหรือเป้าหมายหลักของเป้าประสงค์ 4.7 คือ การมุ่งเน้นที่จะกระตุ้นให้แต่ละประเทศการจัดการศึกษาในประเด็นการเป็นพลเมืองโลก ภายใต้คำถามหรือโจทย์สำคัญ 2 ประการ คือ

(1.1) ประเทศสมาชิกมีการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกหรือไม่ ถ้ามี มีการดำเนินงานอย่างไร โดยดูได้จากการกำหนดนโยบายการศึกษาและหลักสูตร การศึกษาในประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศนั้นๆ และ

(1.2) ผลการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกของประเทศที่มีการดำเนินการอยู่แล้วนั้นเป็นอย่างไร โดยดูจากการดำเนินการจัดการศึกษาของ/สำหรับครูเพื่อเตรียมความพร้อมในประเด็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก และการประเมินผลนักเรียน

2) การให้คำจำกัดความและการกำหนดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลกในบริบทของประเทศนั้นๆ ที่ชัดเจนเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุด

ประเทศไทยจะสามารถดำเนินการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) ได้ต่อเมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องและมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการศึกษามีความรู้และความเข้าใจที่ตรงกันอย่างชัดเจนว่าการศึกษาในเรื่องใดเข้าข่ายการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ความเป็นพลเมืองโลกคืออะไรและการแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองโลกทำได้อย่างไร โดยผ่านนโยบายจำเป็นต้องมีการให้คำจำกัดความและกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ชัดเจนเสียก่อน โดยต้องผนวกรวมการรักษาเอกลักษณ์ของชาติและ

เชื่อมโยงกับหลักการพื้นฐานสากลที่เป็นพหุวัฒนธรรมและความเป็นนานาชาติ เพื่อให้การกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกมีทิศทางและครอบคลุมตามเป้าประสงค์ที่ระบุไว้

3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อตอบตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7)

รายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ ได้แสดงตัวอย่างของการเก็บข้อมูลแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุม สอดคล้องตามตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal :SDG 4.7) ดังนั้น ในการเก็บข้อมูลเพื่อตอบตัวชี้วัด เป้าประสงค์ที่ 4.7 จึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการวิจัยในลักษณะเดียวกับวิธีการดำเนินการวิจัยแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกดังกล่าว นั่นคือให้การวิจัยเอกสาร โดยมีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูล การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ใช้เครื่องมือในการวิจัย/เก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ การวิจัยเชิงสำรวจโดยมีเครื่องมือเป็นแบบสอบถามเพื่อสำรวจความเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) เพื่อเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย ทั้งนี้ เครื่องมือในการเก็บข้อมูล/วิจัยข้างต้น จำเป็นต้องสร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญเป็นลำดับแรก ภายใต้ความเข้าใจจำกัดความและคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลกที่ตรงกัน

4) ข้อเสนอตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7)

ในเป้าประสงค์ที่ 4.7 ตัวชี้วัดที่กำหนด คือ มีการดำเนินการเกี่ยวกับ (i) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และ (ii) การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงความเสมอภาคทางเพศ และสิทธิมนุษยชน ซึ่งถูกให้ความสำคัญทุกระดับใน (a) นโยบายการศึกษาของประเทศ (b) หลักสูตร (c) ระดับการศึกษาของครู และ (d) การประเมินผลนักเรียน เป้าหมายหลักของการสำรวจ/เก็บข้อมูล คือ ประเทศนั้นๆ มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกหรือไม่ ตั้งแต่ในระดับนโยบายการศึกษาของประเทศ หลักสูตร ระดับการศึกษาของครู และการประเมินผลนักเรียน อย่างไรก็ตาม ยังไม่ได้มีการนำเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกจากหน่วยงานใดเลยทั้งภายในและต่างประเทศ ดังนั้น ตัวชี้วัดในการสำรวจ SDG4.7 อาจเป็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก เพื่อถามว่าประเทศไทยมีการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกหรือไม่ โดยดูจากในนโยบายการศึกษาของประเทศ เนื้อหาในหลักสูตร การเตรียมความพร้อม/การให้การศึกษาครู และผลการประเมินของนักเรียน ข้อเสนอตัวชี้วัดในข้อนี้ อาทิ ร้อยละของการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกเมื่อเทียบกับนโยบายการศึกษาของประเทศในภาพรวม ร้อยละของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ร้อยละของครูที่ได้รับการเตรียมความพร้อมเรื่องการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก เป็นต้น

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(ก)
บทสรุปผู้บริหาร	(ค)
สารบัญ	(ช)
สารบัญตาราง	(ฅ)
สารบัญแผนภาพ	(ญ)
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์	4
คำจำกัดความในการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
บทที่ 2 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG4.7)	7
ตอนที่ 1 แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) :	8
ประสบการณ์นานาชาติ (5 ประเทศ)	
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)	26
สำหรับประเทศไทย	
ตอนที่ 3 กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 4.7)	29
ใน Metadata for the Global Indicators for the Follow-up	
and Review of SDG 4 and Education 2030	
บทที่ 3 ตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก	34

(ช) | รายงานวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : ทัศนศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสบการณ์นานาชาติ

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 สรุปและข้อเสนอแนะ	58
ตอนที่ 1 สรุปตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : ทัศนศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสบการณ์นานาชาติ	58
ตอนที่ 2 ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal :SDG 4.7) : ทัศนศึกษา แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสบการณ์นานาชาติ	61
บรรณานุกรม	65
คณะผู้จัดทำ	66

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก จากแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ	37
ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) สำหรับประเทศไทย ตามกรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมาย การพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7)	55
ตารางที่ 3 สรุปตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal :SDG 4.7) : กรณีศึกษา แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ	60

(ญ) | รายงานวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7)
: กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ

สารบัญแนภาพ

	หน้า	
แผนภาพที่ 1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
แผนภาพที่ 2	กรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมาย การพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7) ขององค์การสหประชาชาติ	34
แผนภาพที่ 3	การวิเคราะห์แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ของประเทศไทย	50

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

นับตั้งแต่อดีตเลขาธิการสหประชาชาติ Mr. Ban Ki-moon ได้มีแถลงการณ์ในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ครั้งที่ 67 ประจำปี 2555 เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2555 (2012) ที่นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เนื่องจากเล็งเห็นว่าการศึกษาเป็นประตูสู่ความเท่าเทียมในสังคม ช่วยฟื้นฟูสุขภาพแม่และเด็ก ลดปัญหาการตายของเด็กก่อนเวลาอันควร การให้การศึกษาและทักษะที่จำเป็น จะช่วยเสริมพลังให้บุคคลที่จะนำไปสู่การสร้างโลกยุคใหม่ที่ดีขึ้น Mr. Ban Ki-moon ได้หยิบยกประเด็น การศึกษาต้องมาก่อน (Education First) สู่วีทเสหประชาชาติเพื่อสร้างแรงกระเพื่อมครั้งใหญ่ให้กับวงการ การศึกษา และให้ถือเป็นคำมั่นสัญญาร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกที่จะบรรลุเป้าหมายภายในปี พ.ศ.2558 หรือ ค.ศ.2015 และปีต่อๆ ไป โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ ได้แก่ ส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้เข้าเรียน (Put Every Child in School) ปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ (Improve the Quality of Learning) และสร้างความเป็น พลเมืองโลก (Foster Global Citizenship) โดยองค์การสหประชาชาติได้เผยแพร่แนวความคิดดังกล่าว ผ่านทางเว็บไซต์และจัดพิมพ์เอกสาร Global Education First Initiative : An Initiative of the United Nations Secretary - General ใน 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาอารบิก ภาษาฝรั่งเศส และภาษาสเปน

แนวคิดเรื่องการศึกษาต้องมาก่อนทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าว ได้รับความสนใจและผนวกเข้าไปใน เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) ซึ่งสิ้นสุดลง ในปี พ.ศ.2558 (ค.ศ.2015) โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการสร้างความเป็นพลเมืองโลก (Foster Global Citizenship) จากนั้น สหประชาชาติได้ริเริ่มกระบวนการหารือเพื่อกำหนดวาระการพัฒนาภายหลัง ปี ค.ศ. 2015 (Post-2015 Development Agenda) โดยเมื่อเดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ.2558 ในการประชุม ระดับโลกว่าด้วยการศึกษา (World Education Forum 2015) ณ เมืองอินซอน สาธารณรัฐเกาหลี เพื่อประเมินผลความก้าวหน้าในการดำเนินการตามเป้าหมายว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) ซึ่งถูกกำหนดขึ้นครั้งแรกในการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนที่จอมเทียน ประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2533 (ค.ศ. 1990) โดยกำหนดให้มีเป้าหมายของการดำเนินการไว้ให้บรรลุผลใน พ.ศ.2558 (ค.ศ.2015) สำระสำคัญในการประชุมดังกล่าว ประกอบด้วย การทบทวนผลการดำเนินงานด้านการพัฒนา การศึกษาในช่วงที่ผ่านมาเพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางการดำเนินงานในอีก 15 ปีข้างหน้า ที่เรียกว่า เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDG) ซึ่งเริ่มต้นใช้ใน ปี พ.ศ.2558 - 2573 ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี ประกอบด้วย 17 เป้าหมาย (Goals) 169 เป้าประสงค์ (Targets) และมีการกำหนดเป้าหมายที่ 4 ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาที่เน้น “การศึกษาสำหรับทุกคนอย่าง มีคุณภาพและเท่าเทียมกันและการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อปวงชน” และระบุสาระสำคัญ

ในปฏิญญาอินซอนว่าด้วยการศึกษา ปี 2030 โดย “มุ่งให้ทั่วโลกจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงการให้การศึกษาแก่ทุกคน (Inclusive) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมกัน และการศึกษาตลอดชีวิต ที่เกิดจากนโยบายและการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ และเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน” ทั้งนี้ ในปฏิญญาอินซอนได้ระบุประเด็นสำคัญด้านการศึกษาในช่วง 15 ปีข้างหน้า และมีข้อเสนอแนะใน 5 ประเด็นใหญ่ๆ โดย 1 ในประเด็นหลักเป็นเรื่องการสร้างความเป็นพลเมืองโลก ความว่า การศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและความเป็นพลเมืองโลก เพื่อให้การศึกษาช่วยพัฒนาคน ทำให้คนสามารถปรับเปลี่ยนโลกให้น่าอยู่มากขึ้นได้ การสอนให้คนรู้จักการพัฒนาที่เป็นประโยชน์และยั่งยืนจะทำให้คุณภาพชีวิตของคนในโลกดีขึ้นได้ โดยต้องคำนึงถึงการสร้างความสมดุลระหว่างการแข่งขัน (Competitiveness) และการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Solidarity) เนื่องด้วยการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education : GCE) เป็นเสาหลักหนึ่งของข้อริเริ่มการศึกษาต้องมาก่อน (Education First) ซึ่งเป็นข้อริเริ่มของอดีตเลขาธิการสหประชาชาติ ที่คำนึงถึงความสำคัญของการศึกษา เพื่อให้เกิดสังคมที่สันติสุข ควบคู่ไปกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ กรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4 : SDG4) สร้างหลักประกันให้การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม และส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกอยู่ใน เป้าประสงค์ที่ 4.7 สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค ระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในส่วนของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573 ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดตัวชี้วัดไว้คือ มีการดำเนินการเกี่ยวกับ (i) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และ (ii) การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงความเสมอภาคทางเพศ และสิทธิมนุษยชน ซึ่งถูกให้ความสำคัญทุกระดับใน (a) นโยบายการศึกษาของประเทศ (b) หลักสูตร (c) ระดับการศึกษาของครู และ (d) การประเมินผลนักเรียน หากแต่ยังมีความเป็นนามธรรม ไม่มีการระบุรายละเอียดของคำจำกัดความของคำสำคัญและตัวชี้วัดต่างๆ และขาดความชัดเจนในการนำไปใช้เป็นตัวชี้วัดเพื่อการติดตาม ทำให้มีความจำเป็นที่ต้องมีการประชุมหารือทั้งในระดับประเทศและระดับโลกในการทำความเข้าใจเป้าประสงค์นี้และมีข้อตกลงร่วมกันในการพิจารณาตัวชี้วัดที่จะใช้เป็นตัวแทนในการติดตามเป้าประสงค์ดังกล่าวได้จริง นอกจากนี้ ในกระบวนการจัดทำ Roadmap การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในเป้าหมายที่ 4 โดยคณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ศทก.) ได้เสนอตัวชี้วัดทดแทนเพิ่มเติมอีก 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ ร้อยละของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกด้วย

ในส่วนของรัฐบาลไทยมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการ เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างสันติสุขและความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ในหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 ยังได้กล่าวถึง การสร้างนักเรียนให้เป็นพลโลก หรือพลเมืองโลก (Global Citizen) ไว้ในวิสัยทัศน์ของหลักสูตรที่ว่า “หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มี

ความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็น พลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ”

เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่อง การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education : GCE) ซึ่งเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาที่ค่อนข้างใหม่และเป็นที่สนใจ กอรบกับยังไม่มีองค์ความรู้ที่เป็นตัวอย่างของการจัดการศึกษาเพื่อสร้างและส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่เป็นรูปธรรมที่เพียงพอต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำรายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ โดยความร่วมมือของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีงบประมาณ 2558 (ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ปีงบประมาณ 2560) เพื่อศึกษานโยบายและแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในต่างประเทศที่มีการปฏิบัติดีเด่นอย่างน้อย 5 ประเทศ วิเคราะห์นโยบายและแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย และนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ซึ่งต่อมา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้เข้าร่วมประชุมกับองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization : UNESCO) โดยสถาบันสถิติแห่งยูเนสโก (UNESCO Institute for Statistics : UIS) ได้มีการจัดทำกรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4 : SDG4) และวาระการศึกษาระดับโลก (Education 2030) ขององค์การสหประชาชาติ (Metadata for the Global Indicators for the Follow-up and Review of SDG 4 and Education 2030) เพื่อติดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4 : SDG4) และวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืนในปี 2030 ที่มีชื่อเรียกว่า IAEG-SDGs (the Inter-Agency and Expert Group on the Sustainable Development Goal Indicators) และเผยแพร่เพื่อให้ประเทศต่างๆ นำไปพิจารณากำหนดตัวชี้วัดหรือแนวทางตามกลไกติดตามได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละประเทศ และร่วมกับการประชุมคณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา เพื่อจัดทำ Roadmap การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในเป้าหมายที่ 4 หลายครั้ง ทำให้ทราบถึงข้อจำกัดของการจัดทำตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจสำคัญในการจัดทำนโยบายการศึกษาชาติ และศึกษาวิจัยเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นสำคัญด้านการศึกษา จึงได้จัดทำรายงานวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ เพื่อเป็นตัวอย่างรูปธรรมหนึ่งในการจัดทำตัวชี้วัดในประเด็นการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ที่สอดคล้องตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7)

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอตัวอย่างรูปธรรมของตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7)

คำจำกัดความในการวิจัย

ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) หมายถึง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ในด้านต่างๆ ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge) การรู้และการรู้เท่าทัน (Literacy) ทักษะ (Skills) และ ค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes)

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education) หมายถึง การศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ในด้านต่างๆ ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge) การรู้และการรู้เท่าทัน (Literacy) ทักษะ (Skills) และค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes)

ตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) หมายถึง ตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4.7 : SDG4.7) สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึง การศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค ระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุข และไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและ ในส่วนร่วมของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573 ขององค์การสหประชาชาติ โดยสถาบันสถิติ แห่งยูเนสโก (UNESCO Institute for Statistics : UIS) ที่ปรากฏใน Metadata for the Global Indicators for the Follow-up and Review of SDG 4 and Education 2030 ในส่วนของการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งถูกให้ความสำคัญทุกระดับใน (a) นโยบายการศึกษาของประเทศ (b) หลักสูตร (c) ระดับการศึกษาของครู และ (d) การประเมินผลนักเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1) การวิจัยครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอตัวอย่างรูปธรรมของตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) จาก กรณีศึกษา รายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

2) ผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) ครั้งนี้สำหรับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น

3) กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) เพื่อการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกในงานวิจัยครั้งนี้ อ้างอิงจากตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4.7 : SDG 4.7) ขององค์การสหประชาชาติ โดยสถาบันสถิติแห่งยูเนสโก (UNESCO Institute for Statistics : UIS) ที่ปรากฏใน Metadata for the Global Indicators for the Follow-up and Review of SDG 4 and Education 2030 ในส่วนของการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งถูกให้ความสำคัญทุกระดับใน (a) นโยบายการศึกษาของประเทศ (b) หลักสูตร (c) ระดับการศึกษาของครู และ (d) การประเมินผลนักเรียน เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์โดยศึกษาเอกสารโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารรายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และเอกสารรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง Metadata for the Global Indicators for the Follow-up and Review of SDG 4 and Education 2030 ขององค์การสหประชาชาติ โดยสถาบันสถิติแห่งยูเนสโก (UNESCO Institute for Statistics : UIS) ตลอดจนแนวทางการดำเนินการที่มีการดำเนินงานอยู่ในประเทศไทย อาทิ เอกสารประกอบการประชุมเพื่อจัดทำ Roadmap การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในเป้าหมายที่ 4 โดยคณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา และการประชุมร่วมกับหน่วยงานระหว่างประเทศ อาทิ องค์การยูเนสโก ตำรา บทความในวารสาร และอินเทอร์เน็ต และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิเคราะห์ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เรียบเรียงและจัดทำรายงานการวิจัยข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

รายงานการวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ ใช้เป็นตัวอย่างรูปธรรมของการแสวงหาแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก เพื่อติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4.7 : SDG4.7) สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึง การศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค ระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุข และไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และในมีส่วนร่วมของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573 ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยต่อไป

- 6 | รายงานวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7)
: กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 4.7)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 4.7) จากรายงานการวิจัย เรื่อง ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษา แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ ได้ศึกษาประเด็นสำคัญ 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)

: ประสพการณ์นานาชาติ (5 ประเทศ)

- สหรัฐอเมริกา
- สหราชอาณาจักร (อังกฤษ)
- เครือรัฐออสเตรเลีย
- สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง)
- สิงคโปร์

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) สำหรับประเทศไทย

ตอนที่ 3 กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 4.7) ใน Metadata for the Global Indicators for the Follow-up and Review of SDG 4 and Education 2030

ตอนที่ 1 แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ

รายงานวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ ได้ศึกษาการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกจาก 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) และสิงคโปร์ โดยแบ่งหัวข้อในการนำเสนอออกเป็น (1) การให้ความหมายของความเป็นพลเมืองโลก และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก (2) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งประกอบด้วย แนวนโยบายของรัฐบาลในเรื่องความเป็นพลเมืองโลก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภารกิจของหน่วยงาน หลักสูตรระดับชาติ (3) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย นโยบายของโรงเรียน หลักสูตรและเนื้อหา ซึ่งหมายรวมถึง การนำหลักสูตรระดับชาติมาสู่การปฏิบัติ และหลักสูตรสถานศึกษา การเรียนการสอน (รูปแบบ และวิธีการสอน) การประเมินผล ตลอดจนการเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (4) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศและต่างประเทศ และบทเรียนจากแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศนั้นๆ ที่นำไปสู่ (5) ข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย มีข้อสรุปดังนี้

สหรัฐอเมริกา

1. การให้ความหมายของความเป็นพลเมืองโลก และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

สหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองโลก โดยเน้นค่านิยมอันเป็นสากล ที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

- (1) ความรู้ ความเข้าใจในประเด็นและทิศทางของโลก
- (2) ทักษะทางปัญญาด้านความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ
- (3) ทักษะด้านพฤติกรรม เช่น ความมีน้ำใจ และการเปิดใจยอมรับมุมมองของผู้อื่น
- (4) ความสามารถด้านพฤติกรรมในการลงมือปฏิบัติอย่างกระตือรือร้น

2. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

(1) แนวนโยบายของรัฐบาลในเรื่องความเป็นพลเมืองโลก

สหรัฐอเมริกา ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก โดยเน้นการบูรณาการความหลากหลายทางวัฒนธรรมและโลกศึกษา ให้ความสำคัญกับศักยภาพของพลเมืองในการเป็นส่วนหนึ่งในสังคมโลก มีความสามารถในการตัดสินใจ และมีการปฏิบัติอย่างมีหลักการและเหตุผลด้วยมุมมองจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย

(2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภารกิจของหน่วยงาน

ในสหรัฐอเมริกา หน่วยงานการศึกษาของมลรัฐ และโรงเรียนในท้องถิ่นในระดับมลรัฐจะเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก ภายใต้การสนับสนุนของสภาสังคมศึกษา

แห่งชาติ (National Council for Social Studies) นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานที่สนับสนุนด้านอุปกรณ์ สื่อการสอนสำหรับหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองโลก เช่น ศูนย์เพื่อพลเมืองโลกศึกษา ศูนย์ Mid- American สภาพัฒนาการศึกษาต่างประเทศ และ Global Perspective Education เป็นต้น

(3) หลักสูตรระดับชาติ

หลักสูตรระดับชาติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของสหรัฐอเมริกา เป็นหลักสูตรท้องถิ่นระดับมลรัฐ เน้นหลักสูตรในระดับสหวิทยาการในมุมมองของโลกศึกษา ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัย เน้นมุมมองของโลกและการศึกษานานาชาติที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

3. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

(1) นโยบายของโรงเรียน

นโยบายของโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสหรัฐอเมริกาจะเน้นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกโดยผ่านวิชาสังคมศึกษาเป็นแกนหลักตามแนวสหวิทยาการ ดังเช่นตัวอย่างในมลรัฐ Ohio ที่มีการสนับสนุนการพัฒนาโปรแกรมโลกศึกษา โดยมีการให้รางวัลสำหรับการพัฒนาหลักสูตรในระดับรัฐและระดับท้องถิ่น

(2) หลักสูตรและเนื้อหา

หลักสูตรและเนื้อหาที่ปรากฏในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสหรัฐอเมริกา เน้นที่ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การพัฒนาที่ยั่งยืน ภาษาที่สอง และประเด็นที่เกี่ยวกับโลกโดยเฉพาะประเทศในโลกลที่สาม

(2.1) การนำหลักสูตรระดับชาติมาสู่การปฏิบัติ

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสหรัฐอเมริกา ใช้รายวิชาสังคมศึกษาเป็นแกนหลักโดยแนวคิดบูรณาการแบบสหวิทยาการกับรายวิชาอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

(2.2) หลักสูตรสถานศึกษา

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสหรัฐอเมริกา เน้นประเด็นของพหุวัฒนธรรมศึกษาและการศึกษานานาชาติ

ระดับประถมศึกษา เน้นการเชื่อมโยงวัฒนธรรมโดยใช้ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ ตัวอย่างเช่น ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1) ความรู้เกี่ยวกับการสำรวจ (นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 2) ความรู้เกี่ยวกับความขัดแย้ง (นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3) ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย (นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4) ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5)

ระดับมัธยมศึกษา ช่วงชั้นกลาง เน้นการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ในลักษณะสหวิทยาการ เช่น การออกแบบการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิภาคคาริเบียน การนำนวนิยายเรื่อง “The Cay” มาใช้ประกอบการศึกษาที่เน้นความแตกต่างทางวัฒนธรรมและการเชื่อมโยงไปสู่ชุมชนโลกของประชากรในมลรัฐ Florida ตอนใต้ การเรียนการสอนแบบสหวิทยาการเน้นโครงการโดยนำองค์ความรู้จากหลากหลายวิชา เรียกว่า “Green Project”

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การบูรณาการหัวข้อโลกที่สามในหลักสูตรของโรงเรียน โดยเน้นมุมมองทางประวัติศาสตร์ มุมมองของการรวมมิติโลกและนานาชาติให้เกิดความตระหนักของนักเรียนอเมริกันเกี่ยวกับโลกที่สาม

(3) การเรียนการสอน (รูปแบบ วิธีการสอน)

สถานศึกษาชั้นพื้นฐานของสหรัฐอเมริกาจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกโดยเน้นการสอนแบบโครงการ (Project Learning) เน้นการเรียนรู้จากการบริการสังคม (Service-Learning) ทำให้ครุมีทัศนคติที่ดีจากการสอน สร้างการเรียนรู้และการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) โดยเน้นมโนทัศน์ที่สำคัญ คือ ความเป็นนานาชาติ การเรียนจะเน้นการเชื่อมโยงกับท้องถิ่น และการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน

(4) การประเมินผล

จากการวิจัย พบว่า การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของสหรัฐอเมริกายังไม่ได้มีการระบุแนวทางและวิธีการประเมินผลไว้

(5) การเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

ใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการครูประจำการเกี่ยวกับสื่อการสอน และการให้คำปรึกษาในเรื่องการสอน

4. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศและต่างประเทศ

สหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศและต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น โครงการและกิจกรรมการแลกเปลี่ยนระหว่างโรงเรียนประถมศึกษา Burks ในมลรัฐโคโลราโดกับโรงเรียนในประเทศเม็กซิโก และโรงเรียนประถมศึกษาในมลรัฐเท็กซัสมีจัดห้องเรียนที่ประกอบด้วยตัวแทนจากหลากหลายประเทศ เป็นต้น

5. ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย

การศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของสหรัฐอเมริกา มีข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย ดังนี้

(1) การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก สามารถเป็นทั้งรายวิชาในหลักสูตรโรงเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตรและหลักสูตรแฝง (Hidden Curriculum) ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและองค์การทางการศึกษาต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก เช่น การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกผ่านการจัดพหุวัฒนธรรมศึกษา (Multicultural Education) และการศึกษานานาชาติ (International Education) การเรียนรู้เพื่อบริการสังคม (Service Learning) ใน 2 รูปแบบ ได้แก่ บริการชุมชน (Community Service) และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยมีชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning Experiences)

(2) กลยุทธ์ในการปรับหลักสูตรความเป็นพลเมืองท้องถิ่นและความเป็นพลเมืองของชาติสู่การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ช่วยให้เห็นถึงข้อดีของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในแต่ละประเทศ อาทิ การเพิ่มความรับผิดชอบต่อสังคมของประชาชน ผ่านการเคารพความหลากหลายทางชาติพันธุ์ รวมทั้งการลดโอกาสเกิดความตึงเครียดและความขัดแย้งระหว่างแต่ละกลุ่ม เป็นต้น

(3) การสอนในพื้นที่ที่แตกต่างกันจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ และยังช่วยส่งเสริมความสามารถในการพิจารณาเหตุการณ์ สถานการณ์ และปัญหาต่างๆ จากมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์และสัญชาติอื่นๆ ได้ การบูรณาการพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) ในการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ของชาติของนักเรียนอย่างชัดเจน

(4) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกเป็นไปตามแนวคิดต่างๆ เช่น การจัดการศึกษา เพื่อชาติ (Educating for the Nation) การจัดการศึกษาแก่ชาติ (Educating the Nation) การจัดการศึกษาแก่ประชาชนที่มีความตื่นตัว (Educating Active Citizens) รวมไปถึงการกำเนิดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Rise of Global Citizenship Education) และการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง (Education for Citizenship) เพื่อตอบสนองความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก

(5) การจัดหลักสูตรการเตรียมความพร้อมโดยเน้นการพัฒนาหลักสูตร ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ที่เน้นมุมมองความเป็นนานาชาติ และเน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรม

(6) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับมหาวิทยาลัยในการพัฒนานวัตกรรมด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เช่น การจัดโปรแกรมการศึกษานานาชาติ หน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งนวัตกรรมในเรื่องของอุปกรณ์เพื่อการสอน โดยใช้ห้องเรียนเป็นแหล่งปฏิบัติการ เป็นต้น

(7) การจัดหลักสูตรการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกแบบบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Approach) โดยใช้เนื้อหาสาระจากรายวิชาที่หลากหลาย

(8) การสอนเกี่ยวกับโลกควรใช้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ประเด็นเป็นฐาน โดยเน้นประเด็นนานาชาติในการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับโลก ซึ่งประเด็นนี้จะช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์กับนานาชาติและการจัดการเพื่อการแก้ไขปัญหาระดับโลก

สหราชอาณาจักร (อังกฤษ)

1. การให้ความหมายของความเป็นพลเมืองโลก และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) ให้ความหมายของความเป็นพลเมืองโลก และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก โดยเน้นให้นักเรียนต้องมีความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นในการสร้างโลกที่ยั่งยืน อันประกอบด้วย มีการรับรู้ความแตกต่างหลากหลาย โลกาภิวัตน์ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การสร้างความคิดเห็นของตนเอง การร่วมมือกัน และการจัดการกับความขัดแย้ง มีพันธกรณีต่อความเสมอภาคและเท่าเทียมของสังคม การเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และมีความมั่นใจในตนเอง

2. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

(1) แนวนโยบายของรัฐบาลในเรื่องความเป็นพลเมืองโลก

รัฐบาลสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) มีแนวนโยบายในเรื่องความเป็นพลเมืองโลก โดยมุ่งให้โรงเรียนเข้ามามีบทบาทในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาในเรื่องความเป็นพลเมืองโลกมากยิ่งขึ้น และมีการให้ความสนใจบรรจุเรื่องความเป็นประชากรโลกหรือพลเมืองโลกในหลักสูตร ซึ่งเป็นที่มาของการจัดการศึกษาพลเมืองโลกศึกษา (Global Citizenship Education) อย่างจริงจังมากขึ้น

(2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภารกิจของหน่วยงาน

ในสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) หน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก 3 หน่วยงาน ประกอบด้วย Department for Education กำกับดูแลเพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายเชิงนโยบายของรัฐ Local Education Authorities บริหารเชิงกลยุทธ์ จัดสรรงบประมาณ พัฒนาโรงเรียน และอำนวยความสะดวกสำหรับการศึกษา และ The Independent Office for Standards in Education กำกับดูแลการให้บริการแก่ประชาชน และจัดหาบริการทางการศึกษาและทักษะสำหรับนักเรียนทุกช่วงวัย

(3) หลักสูตรระดับชาติ

สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) โดย Department for Education ได้มีการจัดทำหลักสูตรระดับชาติในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ที่เรียกว่า Oxfam Education มีเป้าหมายในการส่งเสริมให้เยาวชนเป็นพลเมืองโลกที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ มีความรู้และความเข้าใจในระบบการปกครอง ระบบการเมือง และวิธีการมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตย มีการพัฒนาความรู้และความเข้าใจในบทบาทของกฎหมายและระบบความยุติธรรมในสังคม มีความสนใจ ความมุ่งมั่น การมีส่วนร่วม ในการเป็นอาสาสมัคร และมีทักษะการคิดวิเคราะห์และโต้แย้งในประเด็นการเมือง สร้างให้มีความสามารถในการบริหารจัดการเงินระหว่างวัน และวางแผนความต้องการจำเป็นด้านการเงินในอนาคตได้

3. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

(1) นโยบายของโรงเรียน

สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) มีนโยบายการเปลี่ยนให้สถานศึกษาเป็นอิสระไม่ขึ้นกับรัฐบาล โดยให้สถานศึกษาเปลี่ยนเป็น Free Schools หรือ Academic Schools ซึ่งเป็นลักษณะของสถานศึกษาที่มีอิสระในการบริหารจัดการตนเอง

(2) หลักสูตรและเนื้อหา

สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) บรรจุวิชาพลเมืองศึกษาไว้ใน Key stage 3 และ 4 ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

- Key stage 3 การสอนเพื่อพัฒนาความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย รัฐบาล สิทธิและความรับผิดชอบของพลเมือง

- Key stage 4 ต่อยอดจาก Key stage 3 แต่จะมีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย รัฐบาล และสิทธิ ความรับผิดชอบของพลเมือง

(2.1) การนำหลักสูตรระดับชาติมาสู่การปฏิบัติ

ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) การสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก อาจเป็นได้ทั้งในรูปแบบรายวิชาหรือการสอนแบบบูรณาการในรายวิชาอื่นๆ โดยส่วนใหญ่มักพบว่า ใช้สอดแทรกไปในการสอนในเรื่องของบุคลิก สังคม สุขภาพและเศรษฐกิจ (Personal, Social, Health and Economic Education : PSHE)

(2.2) หลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) มีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ การเรียนรู้และประสบการณ์อื่นๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละโรงเรียน เพื่อวางแผนสำหรับนักเรียนของตนเอง ประกอบด้วย 3 ส่วน ตามหลัก 3C คือ Curriculum (หลักสูตร) Culture (วัฒนธรรม) Community (ชุมชน)

(3) การเรียนการสอน (รูปแบบ วิธีการสอน)

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) เน้นจัดกิจกรรมใน 5 รูปแบบ ได้แก่ (1) การตั้งคำถาม (2) ประเมินการเรียนรู้ (3) สร้างจุดเชื่อมโยง (4) ตอบสนองอย่างเป็นพลเมืองโลก และ (5) ค้นหามุมมองและคุณค่า

(4) การประเมินผล

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) ประเมินผลนักเรียนเรื่องความเป็นพลเมืองหลายครั้ง ทั้งการใช้การประเมินระหว่างเรียนและประเมินผลรวม การประเมินระหว่างเรียนใช้วิธี Assessment FOR learning และ การประเมินผลรวมใช้วิธี Assessment OF learning

4. การเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) มีวิธีอบรมครูหลายวิธี ทั้งนี้กระทรวงศึกษามีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับ NGOs และองค์กรอื่นๆ เพื่อหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนในการฝึกอบรมครู โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรและหน่วยงานต่างๆ

5. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศและต่างประเทศ

ตัวอย่างการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศและต่างประเทศของสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) อาทิ การวางแผนหลักสูตรของโรงเรียน Smestow โดยใช้การสำรวจเมืองที่อยู่ในหลักสูตรประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีสร้างจุดเชื่อมโยงที่แข็งแกร่งระหว่างท้องถิ่น เป็นต้น

6. ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย

การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกในประเทศอังกฤษมีการดำเนินงาน มาอย่างต่อเนื่องกว่า 10 ปี มีการพัฒนานโยบายและหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการประเมินผลเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ทันต่อเหตุการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในขณะที่การจัดการศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทยยังถือว่า เป็นเพียงจุดเริ่มต้นที่จะต้องศึกษาจากบทเรียนของประเทศต่างๆ รวมทั้งของประเทศอังกฤษเพื่อนำไปพัฒนาให้เกิดขึ้นจริง ข้อเสนอสำหรับประเทศไทยจากการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) มีดังต่อไปนี้

(1) การกำหนดนโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านพลเมืองโลกอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

(2) การกำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านพลเมืองโลกและสื่อสารเผยแพร่ให้เป็นที่ยอมรับในสังคม ตัวอย่างเช่น ในประเทศอังกฤษ ได้มีการศึกษาวิเคราะห์บริบทของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วยความจำเป็นเร่งด่วน 3 ด้าน ได้แก่ กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization World) การเคลื่อนย้ายของประชากร (Demographic Change) และการแข่งขันของตลาดแรงงานโลก (Competitive Global Labor Markets) การส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านพลเมืองโลกจึงมีเป้าหมายใหญ่

ที่จะสร้างพลเมืองในประเทศให้มีความสามารถในการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง นำมาซึ่งการจัดการศึกษาด้านพลเมืองโลกที่ให้ความสำคัญใน 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การศึกษาเพื่อสันติภาพ (2) สมรรถนะเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย สามารถเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างลึกซึ้ง เพื่อให้เกิดผลผลิตจากความร่วมมือในบริบทที่แตกต่าง (3) ความตระหนักเกี่ยวกับโลกรวมถึงสิ่งแวดล้อม และ (4) มีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในชุมชนทุกระดับเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและยั่งยืนบนโลก นอกจากนี้ยังต้องมีการสร้างความตระหนักในความเป็นพลเมืองโลกให้เกิดขึ้นในสังคม ผ่านช่องทางสื่อทุกด้าน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เห็นความสำคัญและค้อยๆ ซึมซับลงในความคิดและจิตใจของพลเมืองทุกคนในประเทศ

(3) การสร้างเครือข่ายหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาด้านพลเมืองโลก รัฐบาลของอังกฤษต้องอาศัยความช่วยเหลือจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ อย่างมาก ในการพัฒนาครูเพื่อสอนเรื่องพลเมืองโลก เนื่องจากประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรกที่ได้บรรจุพลเมืองศึกษาเข้าไปในหลักสูตร การสร้างความรู้ให้กับบุคลากรครูอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว อาจต้องใช้งบประมาณที่สูงตามไปด้วย จากการศึกษาพบว่า มีหน่วยงานและองค์กรอิสระจำนวนมากกว่า 10 แห่ง ให้ความช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณเพื่อพัฒนาครูเพื่อรองรับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก อาทิ Oxfam, Ofsted (Office for Standards in Education), NFER (National Foundation for Educational Research), Advanced Skills Teachers for Citizenship Education เป็นต้น รวมทั้งยังมีการเปิดช่องทางเพื่อให้ครูได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยได้รับการพัฒนาและสนับสนุนจากเอกชน เช่น A Secondary-School Self - Evaluation Tool, Curriculum Materials เป็นต้น

(4) การสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกทั้งในและนอกห้องเรียน

(5) ความเป็นพลเมืองโลกไม่สามารถสร้างได้จากในห้องเรียนเท่านั้น หากแต่จำเป็นต้องสร้างให้เกิดขึ้นนอกห้องเรียนด้วย ทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน หากนักเรียนออกจากห้องเรียนหรือโรงเรียนแล้ว กลับไปอยู่ในครอบครัวหรือชุมชนที่ไม่ได้ตระหนักหรือให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองโลก การปรับทัศนคติและพฤติกรรมของผู้เรียนก็ย่อมเป็นไปได้ยาก ดังเช่น Oxfam (2015) ระบุถึงแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกไว้ว่าจะต้องส่งเสริมใน 6 ด้าน คือ (ก) ลักษณะพื้นฐานของโรงเรียน (School Ethos) (ข) หลักสูตร (The Curriculum) (ค) การมีส่วนร่วม (Participation) (ง) การพัฒนาบุคลากร (Staff Development) (จ) การส่งต่อ (Transition) และ (ฉ) การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Engagement)

(6) การพัฒนาครู และบุคลากรของโรงเรียนที่จะต้องทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานพลเมืองโลกศึกษา

(7) การจัดหา/จัดทำ/ระดมทรัพยากรทางการเรียนการสอนด้านพลเมืองโลกศึกษา ให้มีความพร้อมอย่างเหมาะสม การจัดการเรียนการสอนด้านพลเมืองโลกศึกษาในช่วงแรกไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากไม่มีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรสำหรับเรื่องดังกล่าว ต่อมารัฐบาลอังกฤษได้ให้ความสำคัญมากขึ้นในการจัดสรรทรัพยากรในการเรียนการสอนด้านพลเมืองศึกษาและพลเมืองโลกศึกษา โดยเล็งเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาพลเมืองศึกษาต้องมีมากกว่าวิธีการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการในห้องเรียน หากแต่ต้องมีการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้โลกกว้างและมองเห็นผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวเองในอนาคต โดยการระดมทุนที่อาศัยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากหน่วยงานและ

องค์ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้าน พลเมืองโลกศึกษาจาก Oxfam, UNESCO และอื่นๆ เป็นต้น

(8) การกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกให้ชัดเจนเพื่อการนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่าง ถูกต้อง Oxfam (2015) ได้กำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของประเทศอังกฤษ ประกอบด้วย (ก) ตระหนักในโลกกว้าง (ข) รู้เท่าทันในบทบาทของตนเองในฐานะของพลเมืองโลก (ค) เคารพและให้คุณค่า ในความหลากหลาย (ง) มีความเข้าใจในการดำเนินไปของโลก (จ) มีความมุ่งมั่นที่จะทำให้เกิดความยุติธรรมใน สังคม (ฉ) มีส่วนร่วมในชุมชนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับโลก (ช) ทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างให้โลก มีความเป็นธรรมและยั่งยืน และ (8) รับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวนำไปสู่การพัฒนา ผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นของการเป็นพลเมืองโลกในอนาคต

(9) การกำหนดให้มีวิชาความเป็นพลเมืองโลกในหลักสูตรทุกชั้นปีในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกสามารถทำได้ทั้ง 2 รูปแบบ คือ การสอดแทรกบูรณาการลงไปใน ทุกรายวิชา และการกำหนดให้เป็นวิชาเฉพาะในหลักสูตร ทั้งนี้ การสร้างความเป็นพลเมืองโลกจะต้องเริ่มตั้งแต่ วยประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เป็นที่น่าสังเกตว่าในระดับ อุดมศึกษา ในหลายมหาวิทยาลัยของอังกฤษต่างก็มีการบรรจุวิชาพลเมืองโลกศึกษาไว้ โดยเฉพาะในระดับ ปริญญาบัณฑิต ในลักษณะการจัดกิจกรรมเสริม เช่น กิจกรรมค่ายอาสา กิจกรรมเปิดโลกกว้าง กิจกรรม ทำงานข้ามชาติระหว่างปิดภาคการศึกษา เป็นต้น

(10) การกำหนดกรอบกิจกรรมตามหลักสูตรและกิจกรรมเสริมโดยใช้เป้าหมายที่สอดคล้อง กับผลลัพธ์ที่ต้องการเพื่อการนำไปสู่การปฏิบัติ หลักสูตรในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก ต้องประกอบด้วย การสอนให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ใน 3 ด้าน คือ 1) ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding) 2) ทักษะ (Skills) และ 3) ค่านิยมและทัศนคติ (Values and attitudes) โดยเริ่มสอนทักษะความร่วมมือและ การสื่อสารในปีการศึกษาแรก และพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง โครงร่างหลักสูตรกำหนดขึ้นเพื่อกระตุ้นให้คิด อภิปราย และวางแผนการสอนเรื่องความเป็นพลเมืองโลก การกำหนดกรอบของกิจกรรมและวางเป้าหมาย อย่างชัดเจนเพื่อให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ของนักเรียนที่ต้องการ ซึ่งประกอบด้วย 5 รูปแบบ คือ 1) การตั้งคำถาม 2) ประเมินการเรียน 3) สร้างจุดเชื่อมโยง 4) ตอบสนองอย่างเป็นพลเมืองโลก และ 5) ค้นหามุมมองและ คุณค่า ทั้งนี้ ในคู่มือของ Oxfam มีการกำหนดตัวอย่างกิจกรรมที่มีความชัดเจนและเป็นขั้นตอนทั้ง 5 รูปแบบ หากประเทศไทยต้องการนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ อาจนำวิธีการของประเทศอังกฤษมาปรับให้เข้ากับ บริบทของประเทศไทย เพื่อให้เกิดความชัดเจนและง่ายต่อการนำไปสู่การปฏิบัติ

(11) การกำหนดกรอบวิธีการประเมินผลที่ตัวผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม โรงเรียนในประเทศอังกฤษ มีการบันทึกความก้าวหน้าของผู้เรียนในส่วนของความเป็นพลเมืองลงใน (ก) รายงานเพื่อให้ผู้ปกครองพิจารณา ตั้งแต่ในระดับ Key stage 1 ในส่วนของการประเมินในระดับมัธยมศึกษาจะมีความแตกต่างออกไปเพราะเป็น หลักสูตรบังคับ โรงเรียนจำเป็นต้อง (ข) บันทึกความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนรายบุคคลในรายวิชานี้ รวมทั้งใน (ค) รายงานประจำปีที่ต้องส่งให้ผู้ปกครองทราบ และการประเมินผลสุดท้ายจะเกิดขึ้นในช่วง Key stage 3 (อายุ 14 ปี) แนวคิดการประเมินของประเทศอังกฤษที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ นักเรียนจะเป็น ส่วนหนึ่งของกระบวนการประเมิน เนื่องจากมีความชัดเจนเกี่ยวกับจุดแข็งและจุดอ่อนในการเรียนรู้ของตนเอง ทำให้กล้าและมั่นใจที่จะยอมรับความผิดพลาด และแก้ไขตนเองในอนาคตได้ กรอบการประเมินของประเทศ อังกฤษมองว่า ควรประเมินในสิ่งที่ได้กำหนดเป้าหมายหรือความต้องการไว้ ไม่ใช่เลือกประเมินในสิ่งที่คิดว่า

ง่ายต่อการประเมิน เพื่อให้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่แท้จริง สามารถนำไปปรับปรุง พัฒนาการจัดการศึกษา
ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เครื่องมือออสเตรเลีย

1. การให้ความหมายของความเป็นพลเมืองโลก และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

เครื่องมือออสเตรเลียได้ให้ความสำคัญและกำหนดความหมายของความเป็นพลเมืองโลก และ
คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกผ่านวิสัยทัศน์ที่ว่า สถานศึกษาเป็นเลิศและเป็นธรรม พลเมืองมีคุณธรรม
คู่จริยธรรม ซาบซึ้งความเป็นชาติ เข้าใจวัฒนธรรมชนเผ่า สร้างคุณค่าประชาธิปไตย เป็นมิตรเพื่อนบ้าน อุทิศ
ตนเพื่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อตนเองสู่สากล

2. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

(1) แนวนโยบายของรัฐบาลในเรื่องความเป็นพลเมืองโลก

เครื่องมือออสเตรเลีย ได้กำหนดแนวนโยบายของรัฐบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็น
พลเมืองไว้ว่า โลกพัฒนา คุณค่า ทักษะ และความรู้ของคนในชาติ โดยมีสถานศึกษาขับเคลื่อนนโยบาย

(2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภารกิจของหน่วยงาน

เครื่องมือออสเตรเลีย มีสภารัฐบาลออสเตรเลียมีหน้าที่กำกับเชิงนโยบาย

(3) หลักสูตรระดับชาติ

หลักสูตรพลเมืองและความเป็นพลเมือง (Civics and Citizenship)

3. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

(1) นโยบายของโรงเรียน

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของเครื่องมือออสเตรเลีย ให้ความสำคัญ
กับการกำหนดนโยบายของโรงเรียน ที่เน้นการศึกษาเพื่อนโยบาย “พวกเราทั้งหมด” และนโยบาย
“ความหลากหลายทางวัฒนธรรม”

(2) หลักสูตรและเนื้อหา

หลักสูตรพลเมืองและความเป็นพลเมืองของประเทศเครื่องมือออสเตรเลีย มีเนื้อหาประกอบด้วย
รัฐบาลและกฎหมาย พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และมุมมองเชิงประวัติศาสตร์

(2.1) การนำหลักสูตรระดับชาติมาสู่การปฏิบัติ

เครื่องมือออสเตรเลียมีแนวทางการนำหลักสูตรพลเมืองและความเป็นพลเมือง (Civics
and Citizenship) มาสู่การปฏิบัติ ใน 3 รูปแบบ ได้แก่ การสอดแทรกบทเรียนเอเชียศึกษาไว้ในหลักสูตร
ทั้งหมด การจัดโปรแกรมเวียดนาม 2 ภาษา (Vietnamese Bi-lingual Program) และโครงการเรียนรู้ชุมชน
โดยสอนทักษะการพูดภาษาเวียดนามแก่ครูและติดต่อโรงเรียนที่เวียดนามเพื่อส่งครูไปแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

(2.2) หลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษาในเครื่องมือออสเตรเลียเน้นที่การเป็นพลเมืองโลกบนฐานของ
พหุวัฒนธรรม (Multicultural Citizenship)

(3) การเรียนการสอน (รูปแบบ วิธีการสอน)

เครือข่ายออสเตรเลียมีการเรียนการสอนตามหลักสูตรการเป็นพลเมืองโลกบนฐานของพหุวัฒนธรรม (Multicultural Citizenship) ผ่านการเรียนรู้ภาษาอาเซียน และเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วมกับชุมชน เช่น จัดขบวนพาเรตม้งกรีน เป็นต้น

(4) การประเมินผล

การประเมินผลการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของเครือข่ายออสเตรเลีย ใช้การประเมินผลผ่านโปรแกรมการประเมินระดับชาติ (The National Assessment Program : NAP)

4. การเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เครือข่ายออสเตรเลียมีการเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ด้วยการฝึกอบรมระหว่างประจำการ และมีการกำหนดกรอบคุณวุฒิทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

5. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศและต่างประเทศ

จากการวิจัย พบว่า ประเทศเครือข่ายออสเตรเลีย ไม่ได้มีการระบุแนวทางหรือกิจกรรมการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศและต่างประเทศไว้

6. ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย

การศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศเครือข่ายออสเตรเลีย มีข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย ดังนี้

(1) การกำหนดเป้าหมายความเป็นพลเมืองให้ชัดเจนโดยส่งเสริมความเป็นธรรมและ ความเป็นเลิศในสถานศึกษาทุกลักษณะ เพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จ มีความเชื่อมั่นและสร้างสรรค์ เป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในสังคม ถึงพร้อมไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ซาบซึ้งในสังคม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา และความหลากหลายภายใต้ระบบการปกครองประชาธิปไตย สร้างความสัมพันธ์อันดีกับสังคมข้ามวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียน รู้จักการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเพื่อความยั่งยืนและพัฒนาธรรมชาติและสังคมสิ่งแวดล้อม และประการสำคัญ ต้องมีความรับผิดชอบ ต่อพลเมืองในพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่และพลโลกด้วย

(2) พัฒนาหลักสูตรพลเมืองและความเป็นพลเมืองของประเทศและโลก เพื่อใช้ในสถานศึกษาทุกรูปแบบให้เป็นไปตามเป้าหมายของความเป็นพลเมืองที่กำหนดไว้โดยใช้การประเมินจากพุทธิพิสัย ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ และการให้เหตุผล เป็นต้น จิตพิสัยเชิงพฤติกรรม (Affective Behavioral Domain) ได้แก่ ความมุ่งหมายและการเข้าร่วมอย่างจริงจัง (Engagement) การรับรู้ พฤติกรรม ความรู้สึกตลอดชีวิต (Lifelong Sense) ของการเป็นเจ้าของและความมุ่งหมายกับชีวิตพลเมือง เสมือนว่าตนเองเป็นพลเมืองที่มีพลัง และมีส่วนร่วมในบริบทของสังคมที่เป็นระบอบประชาธิปไตย ภายใต้พหุวัฒนธรรมและสังคมหลากหลายความเชื่อ (Multi-faith Society) ตลอดจนมีความรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งในคุณค่า หลักการ และการปฏิบัติของกฎหมายและระบบการเมือง ประชาธิปไตยของไทย และหลักของความเป็นพลเมืองในสังคมไทย มีทักษะการตั้งคำถามและหาคำตอบ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการตีความ การแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ การสื่อสารและการโต้ตอบ เป็นต้น เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างมีความรับผิดชอบ

ในสังคมประชาธิปไตย มีความสามารถและการจัดการที่จะมีส่วนร่วมในชีวิตของพลเมืองในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ประเทศ และโลก

(3) สร้างและพัฒนาความเชื่อมโยงและเครือข่ายกับผู้ปกครอง และชุมชน รวมทั้งแนวทางการปฏิบัติต่อวัฒนธรรมที่หลากหลายและแตกต่าง มีการจัดหาแหล่งทรัพยากรด้านการเรียนการสอนให้กับสถานศึกษา เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของประเทศและความเป็นประชาธิปไตยไทยภายใต้ความหลากหลายของวัฒนธรรมและความเชื่อ ในการเป็นพลเมืองที่มีความเชื่อและทัศนคติที่ดีต่อการเป็นพลเมืองไทย

สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง)

1. การให้ความหมายของความเป็นพลเมืองโลก และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) ให้ความหมายของความเป็นพลเมืองโลก และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ไว้ดังนี้

(1) คนรุ่นใหม่ในศตวรรษที่ 21 ความเป็นสากล ความเป็นนานาชาติ เพื่อให้ฮ่องกงเป็นเมืองนานาชาติยิ่งขึ้น แต่ยังคงเอกลักษณ์ของการเป็นชาวฮ่องกง โดยการหลอมรวมปรัชญาตะวันออกโดยเฉพาะปรัชญา “ขงจื้อ” และปรัชญาตะวันตก

(2) เด็กทุกคนจะได้รับการพัฒนาแบบรอบด้าน (Whole - Person Education) และได้รับการศึกษาตลอดชีวิต

(3) การเตรียมคนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เน้นทักษะอนาคต ความคิดสร้างสรรค์ (Creative) ความคิดเชิงวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ (Critical) การสื่อสาร ความเป็นสากล เครื่องมือ ICT (Communication) และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration) และเรียนรู้วิธีการเรียน (Learn How to Learn)

(4) เน้นการสร้างค่านิยมและทัศนคติหลักเจ็ดประการ คือ (4.1) ความขยันหมั่นเพียร (Perseverance) (4.2) การเคารพผู้อื่น (Respect for others) (4.3) ความรับผิดชอบ (Responsibility) (4.4) อัตลักษณ์ของชาติ (National identity) (4.5) พันธะสัญญา (Commitment) (4.6) ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น (Integrity) และ (4.7) การคิดถึงผู้อื่น (Care for Others)

(5) มิติความเป็นพลเมืองโลกในหลักสูตรมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในบทบาทของตน สิทธิ และความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมืองของโลก การให้ความเคารพวัฒนธรรมที่หลากหลาย และการแสดงความสนใจต่อประเด็นปัญหาของโลก (Global Issues)

2. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

(1) แนวนโยบายของรัฐบาลในเรื่องความเป็นพลเมืองโลก

สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) มีการกำหนดแนวนโยบายของรัฐบาลหลักได้แก่ “นโยบายระบบการปกครองแบบหนึ่งประเทศ สองระบบ” (One Country, Two Systems) และนโยบายปฏิรูปการศึกษา “East Meets West : Rich & Stimulating Environment” ในปี ค.ศ.2000

(2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภารกิจของหน่วยงาน

สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย Hong Kong Education Department (EDB – Education Bureau) มีภารกิจในการรายงานการดำเนินงานต่อผู้ว่าการเขตบริหารพิเศษฮ่องกง และมีคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรหรือ Curriculum Development Council (CDC) ทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตรชาติ

(3) หลักสูตรระดับชาติ

หลักสูตรระดับชาติของสาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) มีหลักการสำคัญ ดังนี้

- หลักการ “Student-centered, Whole Person Development, Multiple Pathways, Life-long Learning”
- “เป้าหมายการเรียนรู้เจ็ดประการ” (Seven Learning Goals) สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงอัตลักษณ์ของชาติ
- หลักสูตรมีองค์ประกอบสามส่วนที่มีความเชื่อมโยงกันคือ (ก) กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก (KLAs) (ข) ทักษะทั่วไป (Generic Skills) และ (ค) ค่านิยมและทัศนคติ และมีการเรียนข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้” (Cross Key Learning Areas Studies)
- ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถเลือกวิชาภาษาต่างประเทศได้ถึง 6 ภาษา
- โครงสร้างหลักสูตรแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระ 5 ประสภารณานาชาติ 4 วิชาแกน (Core Subjects)
- มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนมิติความเป็นพลเมืองโลกในช่วงชั้นต่างๆ
- การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education : GCE) ไม่มีการกำหนดเป็นหลักสูตรเฉพาะและไม่แยกออกเป็นรายวิชาต่างหาก แต่รวมเข้าไว้ในรายวิชาหรือกิจกรรมการสอนรูปแบบต่างๆ

3. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

(1) นโยบายของโรงเรียน

การกำหนดนโยบายของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) เป็นไปตามนโยบายเขตบริหารพิเศษฮ่องกง และมีการกำหนดแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในหลักสูตรฉบับปรับปรุงใหม่ ประกอบด้วย การสร้างความเป็นพลเมืองของจีน (ฮ่องกง) และความเป็นพลเมืองของโลก

(2) หลักสูตรและเนื้อหา

หลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) แบ่งออก 21 หมวด ประกอบด้วยหมวดพลเมืองโลก สิทธิและความรับผิดชอบโลกแห่งความหลากหลาย มรดกของมนุษย์ในโลก ชีวิตและศักดิ์ศรี ความเสมอภาค เสรีภาพ ความเข้าใจ ประวัติศาสตร์และความสำคัญของเหตุการณ์ในโลก สันติภาพ ความชื่นชมยินดี ความเห็นอกเห็นใจ การประเมินตนเอง มนุษยศาสตร์ ความใจดี ความสนใจ การสะท้อนกลับ อารยธรรม ความร่วมมือ การสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ องค์กรนานาชาติ และการศึกษา/ บุคคล / กลุ่ม / ค่านิยม

(2.1) การนำหลักสูตรระดับชาติมาสู่การปฏิบัติ

การนำหลักสูตรระดับชาติมาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) จำแนกออกเป็น

- กลุ่มสาระการเรียนรู้ (KLAs) (8 กลุ่มสาระ) เสริมสร้างผ่านรายวิชาการพัฒนาบุคคล สังคมและมนุษย์ (PSHE) และการเรียนข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Cross Key Learning Areas Studies)
- ทักษะทั่วไป (Generic skills) สอดแทรกทักษะที่จำเป็น 9 ด้าน ทักษะความร่วมมือ การสื่อสาร การสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะด้านข่าวสารเทคโนโลยี การคำนวณ การแก้ปัญหา การจัดการตนเอง และทักษะการศึกษาค้นคว้า
- ค่านิยมและทัศนคติ เสริมสร้างค่านิยม 4 ด้าน (1) จริยธรรม หน้าที่พลเมือง และความเป็นชาติ (Moral, Civic and National Education หรือ MNE) (2) การอ่านเพื่อการเรียนรู้ (3) การเรียน แบบโครงการ (4) เทคโนโลยีข่าวสารเพื่อการเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ (ระยะหลังปรับเป็น ค่านิยมเจ็ดประการ)

(2.2) หลักสูตรสถานศึกษา

ในสาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) โรงเรียนสามารถสร้างหลักสูตรของตนโดยผสมผสานรายวิชา เนื้อหา หรือโครงการ แต่ต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจีนในทุกช่วงชั้นของการเรียน

(3) การเรียนการสอน (รูปแบบ วิธีการสอน)

การสอนในในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) ใช้หลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย แต่โดยทั่วไปเน้นการเรียนแบบโครงการ (Project Learning) โดยการสร้างความเป็นพลเมืองจีนและพลเมืองโลกในกลุ่มวิชา MNE เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมและการลงมือปฏิบัติ (Action and Active Participation) เพื่อสร้างค่านิยมและทัศนคติที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ตั้งแต่ระดับบุคคลจนถึงระดับโลก โดยให้สถานศึกษาพิจารณาความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและความต้องการของนักเรียน

(4) การประเมินผล

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) แนวทางและวิธีการประเมินผลที่หลากหลายโดยเน้น Self-Reflect and Self-Improve

4. การเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการวิจัย พบว่า สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) ที่ถึงแม้ไม่ได้มีกล่าวถึงหรือมีผลการวิจัยโดยตรงเกี่ยวกับแนวทางการเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนซึ่งมีความสำคัญ ครูควรได้รับการฝึกฝนตั้งแต่ขั้นก่อนเป็นครูประจำการ (Pre-Service Training) ในสถาบันฝึกหัดครู และการพัฒนาระหว่างประจำการ (In-Service Training)

5. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศและต่างประเทศ

จากการวิจัย พบว่า สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) ไม่ได้มีการระบุแนวทางหรือกิจกรรมการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศและต่างประเทศไว้

6. ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย

ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย จากการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของสาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) มีดังต่อไปนี้

(1) การกำหนดเป้าหมายการสร้างพลเมืองโดยเน้นความสมดุลระหว่างความเป็นพลเมืองของชาติและความเป็นพลเมืองโลก เป้าหมายของการสร้างพลเมืองโลกของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงมีลักษณะเฉพาะเนื่องจากหลักการ “หนึ่งประเทศ สองระบบ” (One Country, Two Systems) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้ต้องสร้างความเป็นพลเมืองทั้งในบริบทของความเป็นพลเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น คือ เขตปกครองพิเศษฮ่องกง ระดับชาติ คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน และระดับสากล คือ ความเป็นพลเมืองโลก ความหมายของการเป็นพลเมืองโลกจึงเน้นความสมดุลระหว่างความเป็นพลเมืองของท้องถิ่น ชาติ และโลก ในขณะเดียวกันนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่ถึงแม้เขตปกครองพิเศษฮ่องกงจะอยู่ใต้การปกครองของสหราชอาณาจักรมาเป็นเวลานาน แต่รัฐบาลเลือกปฏิรูปการศึกษานรากฐานของวัฒนธรรมจีนโดยหลักสูตรใหม่ของทางการได้ยึดปรัชญาทางการศึกษาของขงจื้อ ซึ่งผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมตะวันออกปรัชญาของนักปราชญ์ตะวันตก โดยหวังให้เด็กทุกคนได้รับการพัฒนาแบบรอบด้าน สามารถเตรียมคนรุ่นใหม่เข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 เป็นพลเมืองที่มีความตื่นตัวและตื่นรู้ในประเด็นปัญหาาร่วมกันของสังคมและของโลกและสามารถรักษาอัตลักษณ์ของความเป็นชาติ ให้เป็นคนรุ่นใหม่ที่มีความเป็น “พหุพลเมือง” หรือ “Multiple Citizenship” เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนไปสู่ “สิ่งที่ดีกว่าเพื่อชาวฮ่องกง”

(2) การพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการอย่างต่อเนื่องเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต รัฐบาลฮ่องกงให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองชาติและพลเมืองโลกแบบรอบด้าน และเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กรอบโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นโดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร (CDC) จึงกำหนดโครงสร้างหลักสูตรแบบบูรณาการและสหวิทยาการ ภายใต้หลักการพัฒนาผู้เรียนแบบรอบด้านและการสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกใช้การรวมเข้าไว้ในรายวิชาหรือกิจกรรมการสอนรูปแบบต่างๆ โดยมีกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักที่เน้นการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ได้แก่ กลุ่มการพัฒนาบุคคล สังคมและมนุษย์ (PSHE) และจริยธรรม ความเป็นพลเมือง และการศึกษาเพื่อความเป็นชาติ (MNE) มีการสอดแทรกการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองโลกในหลักสูตรวิชาอื่นๆ เช่น วิชาประวัติศาสตร์ บูรณาการในวิชามนุษยศาสตร์ (Integrated Humanities : IH) ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมปลายมีการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองโลกในรายวิชาเลือกเสรี (Liberal Studies) และประสบการณ์การเรียนรู้อื่น (OLE) นอกจากนี้ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังกำหนดให้มี “การเรียนรู้ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้” หรือ “Cross Key Learning Areas Studies” เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสบูรณาการความรู้ทักษะ ค่านิยมและทัศนคติ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก (KLAs) 8 กลุ่ม ซึ่งรวมถึงกลุ่มการพัฒนาบุคคล สังคมและมนุษย์ (PSHE) กับกลุ่มวิชาต่างๆ

(3) การให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิบัติและประสบการณ์จริง การเสริมสร้างให้ผู้เรียนคิดถึงตนเองในฐานะพลเมืองของโลก ตระหนักในบทบาทของตน สิทธิ และความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองของโลก ให้ความสำคัญวัฒนธรรมที่หลากหลาย แสดงความสนใจต่อประเด็นปัญหาของโลก (Global Issues) สามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และให้ความใส่ใจต่อประเด็นเรื่องสันติภาพในโลก ความยุติธรรม การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ฯลฯ เน้นการสร้างความรู้ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะทั่วไปและทัศนคติที่จำเป็น หลักสูตรปัจจุบันของฮ่องกงให้ความสำคัญกับการเรียนและการฝึกปฏิบัติ

(Active Learning) เพื่อสร้างค่านิยมและทัศนคติที่พึงประสงค์ โดยเน้นการเรียนการสอนแบบโครงการ (Project Learning) ในการศึกษาประเด็นปัญหาโลกและการสร้างมุมมองโลก ความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนในห้องเรียนกับประสบการณ์จริงในสังคม การจัดการเรียนรู้แบบอิงประสบการณ์ (Experiential Learning) การเรียนในบริบท (Contextual Learning) การสนับสนุนให้ผู้เรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนไปใช้ในกิจกรรมอาสาสมัครและการเรียนรู้แบบให้บริการ (Service Learning) การประเมินผลการเรียนจึงไม่ใช้การประเมินแบบเก่าอย่างเคร่งครัด แต่เน้นการประเมินผลที่ให้ผลย้อนกลับและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนได้สะท้อนและพัฒนาตนเอง

(4) การพัฒนาครูผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างพลเมืองโลก ฮ่องกงมีหลักคิดเกี่ยวกับการสอนในฐานะ “ครูของโลก” (Teaching as a “Global Teacher”) โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิบัติและประสบการณ์จริง ทำให้ครูต้องเปลี่ยนบทบาทใหม่ เช่น เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) มากกว่าผู้สอน (Lecturer) สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนการสอนรูปแบบต่างๆ และการประเมินผลแนวใหม่ การเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนจึงมีความสำคัญมาก ครูจึงควรได้รับการฝึกฝนตั้งแต่มีก่อนเป็นครูประจำการ (Pre-Service Training) ในสถาบันฝึกหัดครู และการพัฒนาระหว่างประจำการ (In-Service Training)

(5) การจัดทำคู่มือการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเป็นแนวทางกลาง จากตัวอย่างที่รัฐบาลฮ่องกงมีการปรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นระยะ โดยทุกครั้งที่มีการปรับหลักสูตรจะมีการจัดทำคู่มือหลักสูตรและแนวทางการจัดหลักสูตรพลเมืองศึกษา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองทั้งพลเมืองของชาติและพลเมืองโลกมีความเข้าใจเป้าหมายตรงกันและใช้เป็นแนวทางสำหรับการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูที่มีประสิทธิภาพได้ต่อไป

สิงคโปร์

1. การให้ความหมายของความเป็นพลเมืองโลก และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

ประเทศสิงคโปร์ให้ความหมายของความเป็นพลเมืองโลก และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกไว้ว่า พลเมืองโลกเป็นพลเมืองที่มีความห่วงใย (Concerned Citizen) หมายถึง ผู้ที่เป็นรากเหง้าของสิงคโปร์ มีความรับผิดชอบต่อความเป็นพลเมืองอย่างเข้มแข็ง รู้เรื่องราวของสิงคโปร์และโลก และมีส่วนร่วมในการทำชีวิตของคนที่อยู่รอบๆ ดิฉัน

2. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

(1) แนวนโยบายของรัฐบาลในเรื่องความเป็นพลเมืองโลก

ประเทศสิงคโปร์มีการกำหนดและพัฒนานโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการศึกษามาเป็นลำดับ ดังนี้

ค.ศ.1997   โรงเรียนนักคิด ชาติแห่งการเรียนรู้
(Thinking Schools, Learning Nation)

ค.ศ.2000   วิสัยทัศน์แห่งการเป็นเกาะแห่งปัญญา
(IT 2000- Singapore’s Vision of an Intelligent Island)

- ค.ศ.2001   ประกาศใช้ ‘สารการศึกษาชาติ
(National Education Messages)’
- ค.ศ.2014   กรอบสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียน
ในศตวรรษที่ 21
- ค.ศ.2006 – ปัจจุบัน   หลักสูตรระดับชาติ

(2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภารกิจของหน่วยงาน

ในสิงคโปร์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา และการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันการศึกษาชาติ (National Institute of Education : NIE) โรงเรียน/สถานศึกษา และ NGO เป็นต้น

(3) หลักสูตรระดับชาติ

หลักสูตรระดับชาติที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาและการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของ สิงคโปร์มีหลากหลายหลักสูตร อาทิ หลักสูตร Civics and Moral Education หลักสูตร Character and Citizenship Education หลักสูตร Humanities หลักสูตร Social Studies และหลักสูตร Combined Humanities

3. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

(1) นโยบายของโรงเรียน

นโยบายของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสิงคโปร์ จะมีการกำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความ เป็นพลเมืองประกอบด้วยความคิดหลัก (Core Ideas) 6 ประการ ได้แก่ อัตลักษณ์ (Identity) ความสัมพันธ์ (Relationship) ทางเลือก (Choices) ชุมชน (Community) ประเทศชาติ (Nation) และ โลก (World) โดยเนื้อหาดังกล่าวจะครอบคลุมบริบทของครอบครัว โรงเรียน ประเทศชาติ และโลก

(2) หลักสูตรและเนื้อหา

แม้ในงานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติจะไม่ได้ระบุการนำหลักสูตรระดับชาติมาสู่การปฏิบัติ และหลักสูตรสถานศึกษา ไว้อย่างชัดเจน แต่ก็ได้มีการนำเสนอตัวอย่าง รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรระดับชาติ ในแต่ละเรื่อง ค่อนข้างละเอียด อาทิ

หลักสูตร Civics and Moral Education : CME ระดับประถมศึกษา มีเป้าหมายเพื่อสร้าง บุคคลให้มีคุณลักษณะที่ดี (Good Character) กล่าวคือมีความห่วงใยและประพฤติตนอย่างมีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง (Self) ครอบครัว (Family) โรงเรียน (School) ชุมชน (Community) ประเทศชาติ (Nation) และ โลก (World) ใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ (Process-based Approach) เป็นหลัก และอาจใช้ร่วมกับการเรียนการสอนรูปแบบอื่นๆ เช่น การสอนแบบเน้นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม (Cultural Transmission Approach) การสอนแบบเน้นการเล่าเรื่อง (Narrative Approach) (หรืออาจใช้ว่า Story Telling) การสอนแบบเน้นการใคร่ครวญ (Consideration Approach) (หรือ อาจใช้ว่า Perspective-taking) การเรียนรู้ โดยการปฏิบัติ (Action Learning Approach) การเรียนแบบพัฒนาความรู้ (Cognitive Development Approach) การสอนแบบเน้นการปรับด้วยความกระจ่างในค่านิยม (Modified Values Clarification Approach) (หรือ Responsibilities Decision Making) และครูยังสามารถใช้การ พัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

(Whole School Approach) เช่น การเรียนรู้ชุมชน (Community Learning : CL) การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service Learning : SL) รวมถึงการใช้โปรแกรมและ กิจกรรมอื่นๆ ร่วมด้วย

Character and Citizenship Education (CCE) ซึ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของ CCE ถูกจัดให้อยู่ในผลลัพธ์การเรียนรู้หลัก (Key Stage Outcomes : KSOs) และผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education : DOE) นอกจากนี้ CCE ยังมีความสำคัญต่อกรอบสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (Framework for 21st Century Competencies and Student Outcomes) ที่เน้นการเชื่อมค่านิยมหลัก (Core Values) สมรรถนะทางสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Competencies) และการเป็นพลเมืองที่รู้เท่าทัน (Civic Literacy) การตระหนักรู้ถึงโลก (Global Awareness) และมีทักษะข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Skills) ที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณลักษณะ (Character) และความเป็นพลเมือง (Citizenship) ใช้วิธีการสอนด้วยกลุ่มทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theories) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการสร้างความรู้ของผู้เรียนเน้น ‘ทำไม (why)’ และ ‘อย่างไร (how)’ แทน ‘อะไร (what)’ ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ (Process-based Approaches)

Social Studies (SS) มีหัวใจสำคัญที่การเตรียมนักเรียนให้เป็นพลเมืองในอนาคตโดยช่วยให้นักเรียนเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างสิงคโปร์และโลกมากขึ้น และมีความชื่นชมความซับซ้อน ประสพการณ์ของมนุษย์ ใช้รูปแบบการสอนด้วยการเรียนรู้ผ่านประสพการณ์การสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Learning) และการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) หลักสูตร SS ประกอบด้วย 3 ส่วน (Cluster) ได้แก่ 1) Cluster 1 : Discovering Self and Immediate Environment 2) Cluster 2 : Understanding Singapore in the Past and Present 3) Cluster 3 : Appreciating the World and Region We Live in ใช้วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Approach) ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น การสอนแบบเน้นกระบวนการ (Process-oriented Forms) การสอนแบบเน้นการอภิปราย (Discussion-oriented Forms) อาจรวมถึงการอภิปรายในชั้นเรียน (Classroom Discussion) เช่น การบรรยาย การสนทนา การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน แสดงความคิดเห็นในหัวข้อต่างๆ หรือฟังความคิดเห็นของคนอื่น เป็นต้น

(3) การประเมินผล

การศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของสิงคโปร์ทั้ง 5 หลักสูตรข้างต้น มีวิธีการประเมินผลหลากหลาย และต่อเนื่อง ได้แก่

- การประเมินผลย่อย (Formative Assessment) อาทิ การประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) การเขียนบันทึก (Journaling) การสะท้อนคิดด้วยตนเองของนักเรียน (Pupil's Self-Reflection) การประเมินด้วยตนเองและผู้อื่น (Self and Peer Evaluation) การแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) โครงการงาน (Project Work) และการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service Learning) เป็นต้น
- การประเมินผลสรุป (Summative Assessment) เป็นการประเมิน เพื่อตัดสินผลการเรียนที่ครูประเมินจากข้อมูลของนักเรียนตามความแตกต่างแต่ละคน ทำให้มีการออกแบบเฉพาะสิ่งที่ต้องการประเมิน เพื่อให้ครูสามารถวินิจฉัยการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนได้
- การประเมินแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางและแบบใช้โรงเรียนทั้งระบบ (Student Centric & Whole School Approach) ได้แก่ การประเมินด้วยตนเอง (Self-Assessment) การประเมินด้วยผู้อื่น (Peer-Assessment) และการประเมินด้วยครู (Teachers - Assessment)

4. การเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเทศสิงคโปร์มีการเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีสถาบันการศึกษาชาติ (National Institute of Education : NIE) รับผิดชอบการศึกษาวิจัยและฝึกอบรมให้กับครูผู้สอน

5. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศและต่างประเทศ

ประเทศสิงคโปร์ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศและต่างประเทศ โดยใช้เครือข่ายกลุ่มองค์กรฐานราก (Grassroot Organisations) และกลุ่มสภาพัฒนาชุมชน (Community Development Councils) ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก เช่น People's Association Youth Movement (PAYM) ซึ่งได้จัดกิจกรรม Forum and Dialogue Series ในหัวข้อต่างๆ เช่น เสียงเยาวชน (Voices of Youth) สนทนากับผู้นำแห่งอนาคต (Conversation with Leaders of Tomorrow) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก เช่น ในปี ค.ศ.1997 รัฐบาลสิงคโปร์ มีนโยบายที่จะพัฒนาสิงคโปร์ไปสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) และเผชิญกับการแข่งขันในโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) นายโกะ จ๊ก ตง นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นได้กล่าวสุนทรพจน์ว่า “ความมั่งคั่งของชาติในศตวรรษที่ 21 ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเรียนรู้ของประชาชน” ส่งผลต่อการปฏิรูประบบการศึกษาและนำไปสู่การพัฒนาพลเมืองสิงคโปร์ ให้มีคุณลักษณะที่ดีสู่ความเป็นพลเมืองโลก

6. ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย

จากการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของสิงคโปร์ มีข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย ดังนี้

(1) เป้าหมายชาติและนโยบายชัดเจน ประเทศไทยต้องกำหนดเป้าหมายชาติให้ชัดเจนว่าคนไทยจะต้องมีความเป็นพลเมืองไทยและความเป็นพลเมืองโลกอย่างไร และมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีระยะเวลาเตรียมการที่เหมาะสม และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ

(2) เรียนรู้จากประเทศอื่นแล้วนำไปประยุกต์ใช้

(3) หลักสูตรได้รับการปรับปรุงทั้งระบบ เพื่อให้มีการกำหนดแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของไทยทั้งในลักษณะรายวิชาหรือแทรกอยู่ในรายวิชา โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย

(4) แนวปฏิบัติที่มีมาตรฐาน ประเทศไทยจะต้องจัดทำแนวปฏิบัติในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่เป็นมาตรฐาน เช่นเดียวกับที่สิงคโปร์ได้จัดทำคู่มือหลักสูตร ที่ช่วยให้กระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเข้าใจตรงกันและสามารถปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

(5) ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกจะเกิดขึ้นได้ในประเทศไทยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องมีส่วนร่วมทำงานอย่างจริงจัง โดยมีกลไกที่สามารถขับเคลื่อนได้

(6) อดีตเป็นบทเรียนที่สำคัญ

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

จากงานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ ในส่วนของการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก หลักสูตร เนื้อหา และการจัดการเรียนการสอนของประเทศ 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) และสิงคโปร์ สามารถสรุปข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยได้ดังต่อไปนี้

1) ควรมีการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกให้ชัดเจน โดยต้องมีการระบุการวางแผนและการดำเนินงานนำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

2) ควรกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่ชัดเจน ที่สามารถนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายและการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยจะต้องครอบคลุมประเด็นความรู้ ทักษะทัศนคติและ ค่านิยม เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกและการกำหนดทิศทางในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก

3) ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกให้ชัดเจนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับนโยบายที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก โดยเน้นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของพลเมืองและการจัดการศึกษาที่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก โดยอาจบูรณาการในรายวิชาหลักหรือจัดเป็นรายวิชาพลเมืองโลกศึกษาโดยพิจารณาตามความเหมาะสมตามบริบทของประเทศ

4) ควรมีการสร้างเครือข่ายหน่วยงาน องค์กรภาครัฐและเอกชน เครือข่ายผู้ประกอบการและชุมชน เพื่อช่วยสนับสนุนการพัฒนาครู การจัดงบประมาณสนับสนุน แหล่งทรัพยากรด้านการเรียนการสอน ทั้งนี้จะต้องให้ความสำคัญกับความเข้าใจในความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม การสร้างความตระหนักในการเป็นพลเมืองโลก ความรับผิดชอบต่อประเด็นปัญหาในโลก และการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกระดับ

5) ควรมีการสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐบาลต้องมีนโยบายและแนวทางการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ตลอดจนมีการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในเชิงการสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาการเรียนการสอน การจัดสรรทรัพยากรงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

6) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์สำหรับครูก่อนประจำการและครูประจำการ หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ควรมีการบรรจุเนื้อหาในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกควบคู่การพัฒนาพลเมืองของประเทศ ทั้งในลักษณะกิจกรรมในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดหลักสูตรฝึกอบรมเว็บไซต์ให้ความรู้สำหรับครูประจำการในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก

7) ควรมีการพัฒนาคู่มือครูในการจัดเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกที่สอดคล้องกับนโยบายและหลักสูตรนำไปสู่การปฏิบัติที่เห็นผลตามเป้าหมายได้ชัดเจนในเรื่องคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก

8) ควรมีการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยมีส่วนสนับสนุนในการพัฒนางานวิจัยในด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอน ที่ช่วยสร้างนวัตกรรมในด้านการพัฒนาหลักสูตร วิธีสอน และการบริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้จากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติที่เห็นผลชัดเจนในเชิงประจักษ์ โดยสถานศึกษาจะเป็นส่วนสำคัญในการนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการจัดการเรียนสอนและบริหารสถานศึกษา

คณะวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ ได้สังเคราะห์และสรุปแนวทางการส่งเสริมการเป็นพลเมืองโลกในบริบทของประเทศไทยโดยพิจารณาจากสภาพปัจจุบันของประเทศไทย และข้อเสนอแนะคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกสำหรับนักเรียนไทย จากการวิเคราะห์เอกสาร ข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตอบโจทย์ในส่วนของข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

1. นโยบาย

การจัดทำนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการเป็นพลเมืองโลกมีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกจะต้องได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นพลเมืองโลกบนพื้นฐานของความเป็นพลเมืองไทยให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การเตรียมเยาวชนให้พร้อมเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลกไปด้วยกัน

(2) ความเป็นพลเมืองโลกเป็นการบูรณาการการรักษาเอกลักษณ์ของชาติและเชื่อมโยงกับหลักการ พื้นฐานสากลที่เป็นพหุวัฒนธรรมและความเป็นนานาชาติ

(3) จัดทำกรอบนโยบายการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก

2. การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการพัฒนาพลเมืองโลกมีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ต้องมีการพัฒนาบุคลากรครูก่อนประจำการในหลักการและวิธีการสอนในประเด็น การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และมีการฝึกอบรมครูประจำการ ในเรื่องแนวคิด หลักการ และแนวทางการจัดการเรียนการสอน

(2) มีการจัดประชุมและจัดทำคู่มือผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และโปรแกรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองไทยที่สอดคล้องตามทีนโยบายที่กำหนดไว้

(3) พัฒนาคู่มือครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก บนฐานของความเป็นพลเมืองไทย

3. การจัดการเรียนการสอนความเป็นพลเมืองโลก

การจัดการเรียนการสอนเพื่อความเป็นพลเมืองโลกมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1 วัตถุประสงค์

(1) พัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ควบคู่กับพลเมืองไทยให้ชัดเจน โดยมีแกนหลักคือ ค่านิยมที่เป็นวัฒนธรรมไทย ความเป็นพลเมืองไทย ในระบอบประชาธิปไตยบูรณาการกับความตระหนักในประเด็นความตระหนักรู้เกี่ยวกับโลก (Global Conscious) และสมรรถนะระดับโลก (Global Competencies)

(2) กำหนดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก โดยระบอบองค์ประกอบสำคัญที่เป็นความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร การเรียน การสอนและการประเมินผล ให้สอดคล้องกัน ประกอบด้วย

(2.1) ความรู้ (Knowledge) ความรู้สำคัญสำหรับพลเมืองโลก ได้แก่ สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ความรับผิดชอบ สันติภาพและความขัดแย้ง การเปลี่ยนแปลงของโลก ประเด็นปัญหาต่างๆ ของโลก กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ความเสมอภาค ความเป็นธรรมในสังคม การพัฒนาอย่างยั่งยืน ความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ ความเชื่อมโยงของโลก สิทธิมนุษยชน ความเป็นไปของโลก ทั้งที่เป็นความรู้ ทั้งในระดับท้องถิ่น ชาติ และระดับโลก

(2.2) การรู้เท่าทัน (Literacy) ในเรื่องกฎหมาย การเมือง สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ เศรษฐกิจและการเงิน และความเป็นพลเมือง

(2.3) ทักษะ (Skills) ได้แก่ ทักษะการคิด ประกอบด้วย การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา ทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อสาร และเทคโนโลยี ความสามารถด้านภาษา มีทักษะและรู้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย กล้าท้าทายกับความอยู่ดีมีสุข และความไม่เท่าเทียมกันโดยสามารถแสดงความคิดเห็น นำเสนอจุดยืน ข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ความรับผิดชอบ ความสามารถในการเรียนรู้ ตลอดชีวิต

(2.4) ค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes) อาทิ มีความรู้สึกถึงการเป็นพลเมือง ยึดมั่นต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันทางสังคม การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีความอยากรู้ มีความตื่นตัวในการค้นคว้าข้อมูล เข้าใจคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง มีจิตสาธารณะ รู้อัตลักษณ์และการเห็นคุณค่าของตนเอง มีเชื่อว่าตัวเองสามารถ เปลี่ยนแปลงโลกได้ มีทัศนคติทางบวกต่อโลก และปฏิบัติดีต่อบุคคลต่างวัฒนธรรม

3.2 หลักสูตร

(1) เนื้อหาในหลักสูตร

(1.1) ประกอบด้วย สิทธิมนุษยชน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิทธิ เสรีภาพ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง บทบาทของพลเมืองทุกระดับ และหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมอยู่แล้ว

(1.2) ให้ความสำคัญของการพัฒนาทักษะ/สมรรถนะในเรื่องการคิด ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ ความใส่ใจในเรื่องราวและประเด็นต่างๆ ในระดับโลก (Think globally) การสื่อสาร การทำงานเป็นทีมของคนต่างวัฒนธรรม การรู้เท่าทันสื่อ

(1.3) พัฒนาทัศนคติและค่านิยมในประเด็นการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความยุติธรรม ความเท่าเทียมกัน การตระหนักถึงผลของความ ขัดแย้ง และการรักษาทรัพยากรและการพัฒนาที่ยั่งยืน

(2) การจัดหลักสูตร

(2.1) ควรจัดหลักสูตรตามแนวทาง Expanding Curriculum Approach ซึ่งมีการขยายประสบการณ์จากตนเองไปยังระดับโลก และ Spiral Curriculum Approach มีการศึกษาเนื้อหาอย่างลุ่มลึกเป็นไปตามวุฒิภาวะและระดับชั้นของผู้เรียน

(2.2) จัดหลักสูตรแบบบูรณาการทั้งในแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Approach) ใช้เนื้อหาสาระจากรายวิชาที่หลากหลาย โดยจัดผ่านรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นหลัก โดยอาจจะบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระ อื่นๆ เช่น ศิลปะ สุขศึกษา พลศึกษา ภาษา เป็นต้น

3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

(1) ใช้กระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของนักเรียนในมิติที่เรียกว่า “คิดในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโลกแต่ปฏิบัติในระดับท้องถิ่น (Think Globally, Act Locally)” เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่เน้นการใช้ประสบการณ์จริง (Experiential Learning) และกระบวนการ (Process Learning) ได้แก่ การเรียนรู้โดยใช้ประเด็นเป็นฐาน (Issue-based Learning) การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case-Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหา เป็นฐาน (Problem-based Learning) การเรียนรู้โดยการสืบสอบเป็นฐาน (Inquiry-based Learning) การเรียนรู้โดยจากการบริการ (Service Learning) การเรียนรู้จากการบริการสังคม (Community Service Learning) การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning) และการเรียนรู้จากโครงการ (Project-based Learning)

(2) ใช้การประเมินผลเพื่อเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ประเมินความเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองไทยสำหรับนักเรียน เพื่อประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การประเมินกระบวนการ ตลอดจนการวัดทัศนคติและค่านิยม ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 3 กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 4.7) ใน Metadata for the Global Indicators for the Follow-up and Review of SDG 4 and Education 2030

กรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4 : SDG4) และ Education 2030 ขององค์การสหประชาชาติ เป็นกรอบตัวชี้วัดระดับโลกที่ใช้ข้อมูลมาตรฐานที่ได้รับการพัฒนาโดยสถาบันสถิติแห่งยูเนสโก (UNESCO Institute for Statistics : UIS) เพื่อติดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4 : SDG4) และวาระการศึกษาระดับโลก 2030 ซึ่งตัวชี้วัดระดับโลกสำหรับติดตามผล SDG 4 นี้ได้รับการพัฒนาโดยหน่วยงาน ระหว่างหน่วยงาน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้รับการจัดตั้งโดย UNSC ในเดือนมีนาคม พ.ศ.2558 (2015) ซึ่งได้ดำเนินการพัฒนากรอบตัวชี้วัดระดับโลกเพื่อการติดตามและทบทวนวาระการพัฒนายั่งยืนในปี 2030 ที่มีชื่อเรียกว่า IAEG-SDGs (the Inter-Agency and Expert Group on the Sustainable Development Goal Indicators) และได้รับการเห็นชอบจากคณะกรรมการสถิติแห่งสหประชาชาติ (UNSC) ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2559 (2016) และเผยแพร่เพื่อให้ประเทศต่างๆ นำไปพิจารณากำหนดตัวชี้วัดหรือแนวทางตามกลไกได้อย่างมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละประเทศ

กรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4 : SDG4) ทั้ง 10 เป้าประสงค์ขององค์การสหประชาชาติ มีรายละเอียดดังนี้

เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันให้การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม และส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน

เป้าประสงค์ที่ 4.1 สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และไม่มีค่าใช้จ่าย นำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลภายในปี 2573

ตัวชี้วัดที่กำหนด

4.1.1 ร้อยละของเด็ก/เยาวชนใน : (ก) ระดับชั้น ป. 2 หรือ ป. 3 (ข) ป. 6 และ (ค) ม. 3 ที่มีความสามารถตามเกณฑ์ขั้นต่ำเป็นอย่างน้อยใน (1) ด้านการอ่าน และ (2) ด้านคณิตศาสตร์หรือการคิดคำนวณ จำแนกตามเพศ (Proportion of children and young people : (a) in grades 2/3; (b) at the end of primary; and (c) at the end of lower secondary achieving at least a minimum proficiency level in (i) reading and (ii) mathematics, by sex)

เป้าประสงค์ที่ 4.2 สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนเข้าถึงการพัฒนา การดูแล และการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ ภายในปี 2573 เพื่อให้เด็กเหล่านั้นมีความพร้อมสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา

ตัวชี้วัดที่กำหนด

4.2.1 ร้อยละของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีพัฒนาการทางด้านสุขภาพ การเรียนรู้ และพัฒนาการทางบุคลิกภาพตามวัย จำแนกตามเพศ (Proportion of children under 5 years of age who are developmentally on track in health, learning and psychosocial well-being, by sex)

4.2.2 อัตราการเข้าเรียนปฐมวัย (อย่างน้อย 1 ปี ก่อนถึงเกณฑ์อายุเข้าเรียนประถมศึกษา) จำแนกตามเพศ (Participation rate in organized learning (one year before the official primary entry age), by sex)

เป้าประสงค์ที่ 4.3 ให้ชายและหญิงทุกคนเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัยที่มีราคาที่สามารถจ่ายได้และมีคุณภาพ ภายในปี 2573

ตัวชี้วัดที่กำหนด

4.3.1 อัตราการเข้าเรียนของเยาวชนและผู้ใหญ่ ทั้งในระบบ นอกระบบการศึกษา รวมทั้งการอบรมในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา จำแนกตามเพศ (Participation rate of youth and adults in formal and non-formal education and training in the previous 12 months, by sex)

เป้าประสงค์ที่ 4.4 เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่จำเป็น รวมถึงทักษะทางเทคนิค และอาชีพสำหรับการจ้างงาน การมีงานที่ดี และการเป็นผู้ประกอบการ ภายในปี 2573

ตัวชี้วัดที่กำหนด

4.4.1 สัดส่วนของเยาวชน/ผู้ใหญ่ที่มีทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) จำแนกตามประเภททักษะ (Proportion of youth and adults with information and communications technology (ICT) skills, by type of skill)

เป้าประสงค์ที่ 4.5 จัดความเหลื่อมล้ำทางเพศในการศึกษา และสร้างหลักประกันว่ากลุ่มที่เปราะบางซึ่งรวมถึงผู้พิการ คนพื้นเมือง และเด็กเข้าถึงการศึกษาและการฝึกอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียมภายในปี 2573

ตัวชี้วัดที่กำหนด

4.5.1 ดัชนีความเท่าเทียมกัน (ผู้หญิง/ ผู้ชาย/ ในเขต/ นอกเขต/ ความมั่งคั่งสูง-ต่ำ) และอื่นๆ เช่น สถานะความพิการ คนพื้นเมือง และความขัดแย้งอื่น ๆ ที่มีข้อมูล) สำหรับตัวชี้วัดด้านการศึกษาทุกตัวที่สามารถรวมข้อมูลได้ (Parity indices (female/male, rural/urban, bottom/top wealth quintile and others such as disability status, indigenous peoples and conflict - affected, as data become available) for all education indicators on this list that can be disaggregated)

เป้าประสงค์ที่ 4.6 สร้างหลักประกันว่าเยาวชนทุกคนและผู้ใหญ่ในสัดส่วนสูง ทั้งชายและหญิงสามารถอ่านออกเขียนได้และคำนวณได้ ภายในปี 2573

ตัวชี้วัดที่กำหนด

4.6.1 ร้อยละของประชากรในกลุ่มอายุที่กำหนดมีความรู้สำหรับการทำงานในระดับพื้นฐาน a. อ่านออกเขียนได้ b. ทักษะในการคำนวณจำแนกตามเพศ (Proportion of population in a given age group achieving at least a fixed level of proficiency in functional (a) literacy and (b) numeracy skills, by sex)

เป้าประสงค์ที่ 4.7 สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึง การศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค ระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในมีส่วนร่วมของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573

ตัวชี้วัดที่กำหนด

4.7.1 มีการดำเนินการเกี่ยวกับ (i) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และ (ii) การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงความเสมอภาคทางเพศ และสิทธิมนุษยชน ซึ่งถูกให้ความสำคัญทุกระดับใน (a) นโยบายการศึกษาของประเทศ (b) หลักสูตร (c) ระดับการศึกษาของครู และ (d) การประเมินผลนักเรียน (Extent to which (i) global citizenship education and (ii) education for sustainable development, including gender equality and human rights, are mainstreamed at all levels in : (a) national education policies; (b) curricula; (c) teacher education; and (d) student assessment)

เป้าประสงค์ที่ 4.a สร้างและยกระดับอุปกรณ์และเครื่องมือทางการศึกษาที่อ่อนไหวต่อเด็ก ผู้พิการ และเพศภาวะ และให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัย ปราศจากความรุนแรง ครอบคลุม และมีประสิทธิผลสำหรับทุกคน

ตัวชี้วัดที่กำหนด

4.a.1 สัดส่วนของโรงเรียนที่มีการเข้าถึง (a) ไฟฟ้า (b) อินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเรียนการสอน (c) เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการเรียนการสอน (d) โครงสร้างพื้นฐานและวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับการปรับให้

เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (e) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขอนามัยพื้นฐานที่แบ่งตามเพศ และ (f) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการทำความสะอาดมือพื้นฐาน (ตามนิยามตัวชี้วัดของ WASH ในเรื่องน้ำ สุขอนามัย และสุขลักษณะ) (Proportion of schools with access to : (a) electricity; (b) the Internet for pedagogical purposes; (c) computers for pedagogical purposes; (d) adapted infrastructure and materials for students with disabilities; (e) basic drinking water; (f) single sex basic sanitation facilities; and (g) basic hand washing facilities (as per the WASH indicator definitions)

เป้าประสงค์ที่ 4.b ขยายจำนวนทุนการศึกษาในทั่วโลกที่ให้สำหรับประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศพัฒนาน้อยที่สุด รัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก และประเทศในแอฟริกาในการสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา รวมถึงการฝึกอาชีพ และโปรแกรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านเทคนิค วิศวกรรม และวิทยาศาสตร์ในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ภายในปี 2563
ตัวชี้วัดที่กำหนด

4.b.1 มูลค่าเงินช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Assistance-ODA) สำหรับทุนการศึกษา ตามสาขาและประเภทการศึกษา (Volume of official development assistance flows for scholarships by sector and type of study)

เป้าประสงค์ที่ 4.c เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพ รวมถึงการดำเนินการผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศในการฝึกอบรมครูในประเทศกำลังพัฒนา เฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ภายในปี 2573
ตัวชี้วัดที่กำหนด

4.c.1 สัดส่วนของครูในระดับ (a) ก่อนประถมศึกษา (b) ประถมศึกษา (c) มัธยมศึกษาตอนต้น และ (d) มัธยมศึกษาตอนปลาย ที่อย่างน้อยได้รับการอบรมครู (เช่น การฝึกอบรมการสอน) ทั้งก่อนประจำการ (Pre-service) หรือระหว่างประจำการ (In-service) ในระดับ/เกณฑ์มาตรฐานของประเทศ จำแนกตามเพศ (Proportion of teachers in : (a) pre-primary; (b) primary; (c) lower secondary; and (d) upper secondary education who have received at least the minimum organized teacher training (e.g. pedagogical training) pre-service or in-service required for teaching at the relevant level in a given country)

จะเห็นได้ว่า เป้าประสงค์ที่ 4.7 สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในมีส่วนร่วมของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573 องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) เพียงแต่กำหนดตัวชี้วัดสำหรับเป้าประสงค์นี้โดยการจำแนกประเด็นตัวชี้วัดคือ ให้ทุกประเทศมีการดำเนินการเกี่ยวกับ (1) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และ (2) การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงความเสมอภาคทางเพศและสิทธิมนุษยชน โดยให้ความสำคัญทุกระดับทั้งใน (a) นโยบายการศึกษาของประเทศ (b) หลักสูตร

(c) ระดับการศึกษาของครูและ (d) การประเมินผลนักเรียน และจะเห็นได้ว่ายังไม่มีการระบุรายละเอียดของตัวชี้วัดไว้ เนื่องจากเป็นประเด็นที่เป็นเรื่องใหม่และเป็นนามธรรมซึ่งในประเทศต่างๆ มีการดำเนินการบนพื้นฐานความเข้าใจและการให้คำจำกัดความต่างกันออกไป ดังนั้น ตัวชี้วัดสำหรับเป้าประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกจึงมีเพียงการกำหนดให้ประเทศสมาชิกมีการให้ความสำคัญทุกระดับใน 4 ด้าน ได้แก่

- (a) นโยบายการศึกษาของประเทศ
- (b) หลักสูตร
- (c) ระดับการศึกษาของครู และ
- (d) การประเมินผลนักเรียน

ทั้งนี้ ไม่มีการระบุรายละเอียดของตัวชี้วัดไว้อย่างชัดเจน คงมีการกำหนดเพียงให้แต่ละประเทศได้จัดให้มีการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกเท่านั้น

บทที่ 3

ตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก

จากกรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4 : SDG4) และ Education 2030 ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป็นกรอบตัวชี้วัดระดับโลกที่ใช้ข้อมูลมาตรฐานที่ได้รับการพัฒนาโดยสถาบันสถิติแห่งยูเนสโก (UNESCO Institute for Statistics : UIS) เพื่อติดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4 : SDG4) และวาระการศึกษาระดับโลก 2030 ที่เผยแพร่เพื่อให้ประเทศต่างๆ นำไปพิจารณากำหนดตัวชี้วัดหรือแนวทางตามกลไกติดได้อย่างได้ความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละประเทศ ในส่วนของกรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าประสงค์ที่ 4.7 สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในส่วนร่วมของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573 ซึ่งองค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ได้กำหนดตัวชี้วัดการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกใน 4 ด้าน ได้แก่ นโยบายการศึกษาของประเทศ หลักสูตร การศึกษาของครู และการประเมินผลนักเรียน แสดงได้ด้วยแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7) ขององค์การสหประชาชาติ

ตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7)			
นโยบายการศึกษา ของประเทศ	หลักสูตร	การศึกษา ของครู	การประเมินผล นักเรียน

เมื่อพิจารณาจากตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7) ขององค์การสหประชาชาติจำนวน 4 ตัวชี้วัดข้างต้น จะพบว่า ในช่วงแรกเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาเป้าหมายที่ 4.7 การพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7) สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค ระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในส่วนของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีใจความสำคัญหรือเป้าหมายหลักๆ คือการมุ่งเน้นให้แต่ละประเทศการจัดการศึกษาในประเด็นการเป็นพลเมืองโลก ภายใต้อำนาจหรือโจทย์สำคัญ 2 ข้อ คือ

1) ประเทศสมาชิกมีการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกหรือไม่ ถ้ามี มีการดำเนินงานอย่างไร โดยดูได้จากการกำหนดนโยบายการศึกษาและหลักสูตร การศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศนั้นๆ และ

2) ผลการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกของประเทศที่มีการดำเนินการอยู่แล้วนั้นเป็นอย่างไร โดยดูจากการดำเนินการจัดการศึกษาของ/สำหรับครูเพื่อเตรียมความพร้อมในประเด็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก และการประเมินผลนักเรียน

สำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7) เฉพาะในส่วนของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก การติดตามว่าภายในปี 2573 ผู้เรียนทุกคนจะได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในส่วนของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ใน 4 ด้าน ได้แก่ นโยบายการศึกษาของประเทศ หลักสูตร การศึกษาของครู และการประเมินผลนักเรียน จำเป็นต้องกำหนดกรอบเวลาในการติดตามจำแนกออกเป็นอย่างน้อย 2 ช่วง ได้แก่ ระยะสั้น 5 ปีแรก (พ.ศ.2559 – พ.ศ.2563) และระยะยาว (พ.ศ.2564 – พ.ศ.2573)

1) ตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7) ระยะสั้น 5 ปีแรก (พ.ศ.2559 – พ.ศ.2563) 4 ด้าน ได้แก่ นโยบายการศึกษาของประเทศ หลักสูตร การศึกษาของครู และการประเมินผลนักเรียน เน้นการติดตามและสำรวจว่าประเทศสมาชิกมีการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกหรือไม่ (มี/ไม่มี) และเกี่ยวข้องในส่วนใด

2) ตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7) ระยะยาว (พ.ศ.2564 – พ.ศ.2573) 4 ด้าน ได้แก่ นโยบายการศึกษาของประเทศ หลักสูตร การศึกษาของครู และการประเมินผลนักเรียน เน้นการติดตามและสำรวจการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกของประเทศสมาชิกว่ามีความก้าวหน้าอย่างไร มีผลการพัฒนา/ผลสะท้อนกลับจากผู้เรียนอย่างไร จากการประเมินผลแบบต่างๆ ซึ่งในการติดตามการดำเนินงานในระยะยาวนี้ จำเป็นต้องมีการจัดทำและวิเคราะห์ตัวชี้วัดและแบบประเมินต่างๆ อย่างเป็นระบบ

การวิเคราะห์ตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7) จากผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ จำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) และสิงคโปร์ การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก กับกรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7) ขององค์การสหประชาชาติ สามารถนำเสนอ ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกจากแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)

: ประสพการณ์นานาชาติ

ตัวชี้วัด SDG4.7 ประเทศ	การให้ความหมาย และคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองโลก	นโยบายการศึกษา ของประเทศ	หลักสูตร	การศึกษา ของครู	การประเมินผล นักเรียน
สหรัฐอเมริกา	ค่านิยมสากล 4 องค์ประกอบหลัก (1) มีความรู้ ความเข้าใจ ในประเด็นและทิศทาง ของโลก (2) คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ สร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม แก้ปัญหาและตัดสินใจ (3) มีน้ำใจ เปิดใจ ยอมรับ มุมมองของผู้อื่น (4) ลงมือปฏิบัติอย่าง กระตือรือร้น	- บูรณาการ ความหลากหลายทาง วัฒนธรรมและโลกศึกษา - ให้ความสำคัญ กับศักยภาพของพลเมือง ในการเป็นส่วนหนึ่ง ในสังคมโลก - มีความสามารถ ในการตัดสินใจ - มีการปฏิบัติอย่างมี หลักการและเหตุผล ตัดเยยมองจาก วัฒนธรรมที่หลากหลาย	ระดับชาติ หลักสูตรโลกศึกษา สหวิทยการ (ความร่วมมือ ระหว่างโรงเรียนกับ มหาวิทยาลัย) เน้นมุมมอง โลกและความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม ระดับสถานศึกษา หลักสูตรเน้นความ หลากหลายทางวัฒนธรรม การพัฒนาที่ยั่งยืน ภาษา ที่สอง ประเด็นเกี่ยวกับโลก ใช้รายวิชาสังคมศึกษาเป็น แกนหลักบูรณาการ แบบสหวิทยการกับ รายวิชาอื่น เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ภาษาอังกฤษ	การอบรมเชิงปฏิบัติการ ครูประจำการเกี่ยวกับ สื่อการสอน และการ ให้คำปรึกษาเรื่องการสอน	ไม่ได้มีการระบุแนวทาง และวิธีการประเมินผล

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด SDG4.7 ประเทศ	การให้ความหมาย และคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองโลก	นโยบายการศึกษา ของประเทศ	หลักสูตร	การศึกษา ของครู	การประเมินผล นักเรียน
สหราชอาณาจักร (อังกฤษ)	มีความรู้ ทักษะและค่านิยม ที่จำเป็นในการสร้างโลก ที่ยั่งยืน ได้แก่ มีการรับรู้ ความแตกต่างหลากหลาย โลกาภิวัตน์ และการพัฒนา อย่างยั่งยืน มีทักษะ การคิดวิเคราะห์ การให้ ความคิดเห็น การร่วมมือกัน และการจัดการความขัดแย้ง มีพันธกรณีต่อความเสมอ ภาคและเท่าเทียมของสังคม การเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และมีความมั่นใจในตนเอง	ให้โรงเรียนเข้ามามีบทบาท ในการสร้างหลักสูตร สถานศึกษาในเรื่อง ความเป็นพลเมืองโลก มากยิ่งขึ้น และมีการให้ ความสนใจบรรจุเรื่อง ความเป็นประชากรโลกหรือ พลเมืองโลกในหลักสูตร ซึ่งเป็นที่มาของการจัด การศึกษาพลเมืองโลกศึกษา (Global Citizenship Education) อย่างจริงจัง	ระดับชาติ Oxfam Education มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ เยาวชนเป็นพลเมืองโลกที่มี ประสิทธิภาพ มีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ได้แก่ มีความรู้และความเข้าใจ ในระบบการปกครอง ระบบ การเมือง มีส่วนร่วม ในระบบประชาธิปไตย มีการพัฒนาความรู้และ ความเข้าใจในบทบาทของ กฎหมายและระบบความ ยุติธรรมในสังคม สนใจ มุ่งมั่น มีส่วนร่วมในการเป็น อาสาสมัคร มีทักษะการคิด วิเคราะห์และโต้แย้งใน ประเด็นการเมือง สามารถ บริหารจัดการเงินประจำวัน และวางแผนความต้องการ จำเป็นด้านการเงินใน อนาคตได้	อบรมครูหลายวิธี โดยมีเครือข่ายของ กระทรวงศึกษาและ NGOs สนับสนุนงบประมาณ ในการฝึกอบรมครู	การประเมินระหว่างเรียน ใช้วิธี Assessment FOR Learning การประเมินผล รวมใช้วิธี Assessment OF Learning

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด SDG4.7 ประเทศ	การให้ความหมาย และคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองโลก	นโยบายการศึกษา ของประเทศ	หลักสูตร	การศึกษา ของครู	การประเมินผล นักเรียน
สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) (ต่อ)			<p>ระดับสถานศึกษา การสอนเพื่อพัฒนา ความเข้าใจในเรื่อง ประชาธิปไตย รัฐบาล และ สิทธิและความรับผิดชอบ ของพลเมือง ในรูปแบบ รายวิชาหรือบูรณาการ ในรายวิชาอื่นโดยสอดแทรก ไปในการสอนในเรื่อง บุคลิก สังคม สุขภาพและ เศรษฐกิจ (Personal, Social, Health and Economic Education: PSHE)</p>		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด SDG4.7 ประเทศ	การให้ความหมาย และคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองโลก	นโยบายการศึกษา ของประเทศ	หลักสูตร	การศึกษา ของครู	การประเมินผล นักเรียน
เครือรัฐออสเตรเลีย	<p>วิสัยทัศน์ “สถานศึกษาเป็นเลิศ และเป็นธรรม พลเมือง มีคุณธรรมค้ำจุนวัฒนธรรม ชาวซึ่งความเป็นชาติ เข้าใจวัฒนธรรมชนเผ่า สร้างคุณค่าประชาธิปไตย เป็นมิตรเพื่อนบ้าน อุทิศตน เพื่อส่วนรวม รับผิดชอบ ต่อตนเองสู่สากล”</p>	<p>โลกพัฒนาคุณค่า ทักษะ และความรู้ของคนในชาติ โดยมีสถานศึกษาขับเคลื่อน นโยบาย</p>	<p>ระดับชาติ หลักสูตรพลเมืองและ ความเป็นพลเมือง (Civics and Citizenship) 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) การสอดแทรกบทเรียน เอเชียศึกษาไว้ในหลักสูตร ทั้งหมด (2) การจัดโปรแกรม เวียดนาม 2 ภาษา (Vietnamese Bi-lingual Program) (3) โครงการเรียนรู้ชุมชน ด้วยการสอนทักษะการพูด ภาษาเวียดนามแก่ครูและ ติดตามโรงเรียนที่เวียดนาม เพื่อส่งครูแลกเปลี่ยน</p>	<p>การฝึกอบรมระหว่าง ประจำการ และการกำหนด กรอบคุณวุฒิทางการศึกษา</p>	<p>การประเมินผลผ่าน โปรแกรมการประเมิน ระดับชาติ (The National Assessment Program: NAP)</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด SDG4.7 ประเทศ	การให้ความหมาย และคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองโลก	นโยบายการศึกษา ของประเทศ	หลักสูตร	การศึกษา ของครู	การประเมินผล นักเรียน
เครือรัฐออสเตรเลีย (ต่อ)			ระดับสถานศึกษา หลักสูตรการเป็น พลเมืองโลกบนฐานของ พหุวัฒนธรรม (Multicultural Citizenship) ผ่านการเรียนรู้ ภาษาอาเซียน และเรียนรู้ วัฒนธรรมผ่านการ มีส่วนร่วม กับชุมชน		
สาธารณรัฐ ประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษ ฮ่องกง)	(1) คนรุ่นใหม่ในศตวรรษ ที่ 21 มีความเป็นสากล แต่ยังคงเอกลักษณ์ของ การเป็นชาวฮ่องกง โดยหลอมรวมปรัชญา ตะวันออกโดยเฉพาะ ปรัชญาขงจื้อและ ปรัชญาเต๋วันตก (2) เด็กทุกคนได้รับ การพัฒนาแบบรอบด้าน (Whole - Person Education) และได้รับ การศึกษาตลอดชีวิต	นโยบายระบบการปกครอง แบบหนึ่งประเทศ สองระบบ (One Country, Two Systems) และ นโยบายปฏิรูปการศึกษา (East Meets West: Rich & Stimulating Environment)	ระดับชาติ หลักการสำคัญ คือ - Student-Centered, Whole Person Development, Multiple Pathways, Life-long Learning - เป้าหมายการเรียนรู้ เจ็ดประการ (Seven Learning Goals) ในหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน รวมถึง อัตลักษณ์ของชาติ	ครูได้รับการฝึกฝนตั้งแต่ ขั้นก่อนเป็นครูประจำการ (Pre-Service Training) ในสถาบันฝึกหัดครู และ การพัฒนาระหว่าง ประจำการ (In-Service Training)	ใช้แนวทางและวิธีการ ประเมินผลที่หลากหลาย โดยเน้น Self-Reflect and Self-Improve

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด SDG4.7 ประเทศ	การให้ความหมาย และคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองโลก	นโยบายการศึกษา ของประเทศ	หลักสูตร	การศึกษา ของครู	การประเมินผล นักเรียน
<p>สาธารณรัฐ ประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษ ฮ่องกง) (ต่อ)</p>	<p>(3) มีทักษะอนาคต มีความคิดสร้างสรรค์ ความคิดเชิงวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ มีทักษะ การสื่อสาร มีความเป็น สากล ใช้เครื่องมือ ICT สามารถทำงานร่วมกับ ผู้อื่นและเรียนรู้ วิธีการเรียน (Learn How to Learn)</p> <p>(4) เน้นสร้างค่านิยมและ ทัศนคติหลัก 7 ประการ คือ ยืนหยัดไม่เพียร (Perseverance) เคารพ ผู้อื่น (Respect for others) รับผิดชอบ (Responsibility) อัตลักษณ์ของชาติ (National Identity) พันธะสัญญา (Commitment) ซื่อสัตย์ต่อตนเองและ ผู้อื่น (Integrity) และ นึกถึงผู้อื่น (Care for Others)</p>		<ul style="list-style-type: none"> - หลักสูตรมีองค์ประกอบ 3 ส่วนที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ (ก) กลุ่มสาระ การเรียนรู้หลัก (KLAs) (ข) ทักษะทั่วไป (Generic Skills) และ (ค) ค่านิยมและทัศนคติ และการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ (Cross Key Learning Areas Studies) - ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย สามารถเลือก วิชาภาษาต่างประเทศ ได้ 6 ภาษา - โครงสร้างหลักสูตร แบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระ 5 ประสบการณ์ชีวิต 4 วิชาแกน (Core Subjects) - มีการกำหนดวัตถุประสงค์ ในการเรียนมีความเป็น พลเมืองโลกในช่วงชั้น ต่างๆ 		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด SDG4.7 ประเทศ	การให้ความหมาย และคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองโลก	นโยบายการศึกษา ของประเทศ	หลักสูตร	การศึกษา ของครู	การประเมินผล นักเรียน
สาธารณรัฐ ประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษ ฮ่องกง) (ต่อ)	(5) มีความเป็นพลเมืองโลก ในหลักสูตร มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาให้ผู้เรียนเกิด ความตระหนัก ในบทบาทของตน สิทธิ และความรับผิดชอบ ในฐานะพลเมืองของโลก การให้ความเคารพ วัฒนธรรมที่หลากหลาย และการแสดง ความสนใจต่อประเด็น ปัญหาของโลก (Global Issues)		- การจัดการศึกษาเพื่อ ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education: GCE) ไม่มี การกำหนดเป็นหลักสูตร เฉพาะและไม่แยกออก เป็นรายวิชาต่างหาก แต่รวมไว้ในรายวิชาหรือ กิจกรรมการสอนรูปแบบ ต่างๆ ระดับสถานศึกษา (1) มีการกำหนดแนวทาง การเสริมสร้างความเป็น พลเมืองในหลักสูตร ฉบับปรับปรุงใหม่ ประกอบด้วย การสร้าง ความเป็นพลเมือง ของจีน (ฮ่องกง) และความเป็นพลเมือง ของโลก		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด SDG4.7 ประเทศ	การให้ความหมาย และคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองโลก	นโยบายการศึกษา ของประเทศ	หลักสูตร	การศึกษา ของครู	การประเมินผล นักเรียน
สาธารณรัฐ ประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษ ฮ่องกง) (ต่อ)			(2) แบ่งออก 21 หมวด ประกอบด้วยหมวด พลเมืองโลก สิทธิและ ความรับผิดชอบ โลก แห่งความหลากหลาย มรดกของมนุษยชาติใน ชีวิตและศักดิ์ศรี ความเสมอภาพ เสรีภาพ ความเข้าใจ ประวัติศาสตร์และ ความสำคัญของ เหตุการณ์ในโลก สันติภาพ ความชื่นชม ยินดี ความเห็นอกเห็นใจ การประเมินตนเอง มนุษยศาสตร์ ความใจดี ความสนใจ การสะท้อน กลับ อารยธรรม ความร่วมมือ การสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ องค์การนานาชาติ และ การศึกษา/ บุคคล / กลุ่ม / ค่านิยม		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด SDG4.7 ประเทศ	การให้ความหมาย และคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองโลก	นโยบายการศึกษา ของประเทศ	หลักสูตร	การศึกษา ของครู	การประเมินผล นักเรียน
สาธารณรัฐ ประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษ ฮ่องกง) (ต่อ)			(3) โรงเรียนสามารถสร้าง หลักสูตรของตน โดยผสมผสานรายวิชา เนื้อหา หรือโครงการ แต่ต้องให้ความสำคัญ กับการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรมจีนใน ทุกช่วงชั้นของการเรียน		
สิงคโปร์	พลเมืองโลกเป็นพลเมืองที่มีความห่วงใย (Concerned Citizen) หมายถึง ผู้ที่เป็นรากเหง้าของสิงคโปร์ มีความรับผิดชอบต่อความเป็นพลเมืองอย่างเข้มแข็ง มีความรู้เรื่องราวของสิงคโปร์และโลก และมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตของคนที่อยู่รอบๆ ดิน	- โรงเรียนนักคิด ชาติแห่งการเรียนรู้ (Thinking Schools, Learning Nation) - วิสัยทัศน์แห่งการเป็นเกาะแห่งปัญญา (IT 2000- Singapore's Vision of an Intelligent Island) - สารการศึกษาชาติ (National Education Messages)	หลักสูตรระดับชาติ หลักสูตร Civics and Moral Education หลักสูตร Character and Citizenship Education หลักสูตร Humanities หลักสูตร Social Studies หลักสูตร Combined Humanities	สถาบันการศึกษาชาติ (National Institute of Education :NIE) รับผิดชอบการศึกษาวิจัย และฝึกอบรมให้กับครูผู้สอน	- Formative Assessment อาทิ ประเมินผลจาก แฟ้มสะสมงาน การเขียน บันทึก การสะท้อนคิด ด้วยตนเองของนักเรียน - การประเมินด้วยตนเอง และผู้อื่น การแสดง บทบาทสมมติ โครงการ และการเรียนรู้ด้วย การบริการสังคม เป็นต้น

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด SDG4.7 ประเทศ	การให้ความหมาย และคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองโลก	นโยบายการศึกษา ของประเทศ	หลักสูตร	การศึกษา ของครู	การประเมินผล นักเรียน
สิงคโปร์ (ต่อ)		<ul style="list-style-type: none"> - กรอบสมรรถนะ และผลลัพธ์การเรียนรู้ ของนักเรียนในศตวรรษ ที่ 21 - หลักสูตรระดับชาติ 	<p>ระดับสถานศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> หลักสูตร Civics and Moral Education หลักสูตร Character and Citizenship Education หลักสูตร Humanities หลักสูตร Social Studies หลักสูตร Combined Humanities 		<ul style="list-style-type: none"> - Summative Assessment โดยครูประเมินจากข้อมูล ของนักเรียนตาม ความแตกต่างแต่ละคน - การประเมินแบบนักเรียน เป็นศูนย์กลางและแบบ ใช้โรงเรียนทั้งระบบ (Student Centric & Whole School Approach) ได้แก่ การประเมินด้วยตนเอง การประเมินด้วยผู้อื่น และการประเมินด้วยครู

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) 4 ด้าน ได้แก่ นโยบายการศึกษาของประเทศ หลักสูตร การศึกษาของครู และการประเมินผลนักเรียน จากการรายงานงานวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ ของ 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) และสิงคโปร์ พบว่า

1) ทุกประเทศข้างต้นมีการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ที่นอกจากจะสอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาประเทศและพัฒนาการศึกษาของประเทศแล้ว เมื่อวิเคราะห์ตามตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่กำหนดไว้อย่างกว้างๆ แล้ว ยังมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) สามารถตอบโจทย์กรอบตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกทั้ง 4 ด้าน เนื่องจากรายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ ใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งประกอบด้วย

1.1) การวิจัยเอกสารด้วยการศึกษาเอกสาร บทความทางวิชาการและบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก โดยใช้เครื่องมือคือ แบบบันทึกข้อมูล ในหัวข้อต่อไปนี้

(1) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (นโยบายของรัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภารกิจของหน่วยงานนั้น หลักสูตรระดับชาติ)

(2) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (นโยบายของโรงเรียน หลักสูตรและเนื้อหาวิชาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล การเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัวอย่างแนวปฏิบัติในสถานศึกษา) และ

(3) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศ/นอกประเทศ การวิเคราะห์ข้อมูล แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดประเภท (Categorizing) และการสรุปย่อ (Summarizing)

1.2) การสัมภาษณ์ โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้แก่ ผู้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการศึกษาของประเทศ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก โดยมีรายละเอียดครอบคลุมหัวข้อต่างๆ ในข้อ 1.1

1.3) การวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีเครื่องมือเป็นแบบสอบถามเพื่อสำรวจความเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย จัดทำโดยคณะผู้วิจัยนำผลจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์มาสร้างเป็นแบบสอบถามดังกล่าว ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของคนไทย (ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองที่ควรมี และคุณลักษณะพลเมืองโลกที่คนไทยมี ใน 4 หัวข้อใหญ่ ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge) การรู้/รู้เท่าทัน (Literacy) ทักษะ (Skills) และ ค่านิยมและทัศนคติ (Value and Attitudes) โดยแบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับ) ตอนที่ 3 ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global

Citizenship) ของประเทศไทย (ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่ควรดำเนินการ และการดำเนินการในสภาพจริง ใน 5 หัวข้อ ได้แก่ นโยบาย หลักสูตรและเนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน/การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และครูและบุคลากร แบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 6) ระดับ และตอนที่ 4 ความเห็นเพิ่มเติม

การระเบียบวิธีวิจัยข้างต้น ส่งผลให้ข้อคำถามและผลที่ได้จากการสำรวจ การจัดการศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองโลกของประเทศที่มีการดำเนินงานที่ดี 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) และสิงคโปร์ ครอบคลุมประเด็นที่สอดคล้องตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ นโยบายการศึกษาของประเทศ หลักสูตร การศึกษาของครู และการประเมินผลนักเรียน

2) การดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกของทั้ง 5 ประเทศสามารถตอบโจทย์ การจัดการศึกษารอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) และ แนวนโยบายแห่งรัฐของแต่ละประเทศได้ ประเทศเหล่านั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดคำจำกัดความ และให้ความหมายคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่ชัดเจน ที่จะสามารถนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายและการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยครอบคลุมประเด็นความรู้ ทักษะ ทศนคติและ ค่านิยม และช่วยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกันในแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก และสามารถกำหนดทิศทางในการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกได้

3) จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ทั้งในเรื่อง หลักสูตร เนื้อหา และการจัดการเรียนการสอน จากรายงานงานวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ สามารถสรุปข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย ได้ 8 องค์ประกอบหลักที่จะช่วยส่งเสริมการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย ได้แก่ (1) การกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่ชัดเจน มีการวางแผนและดำเนินงานที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง (2) ต้องมีการกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่ชัดเจน ที่นำไปสู่การกำหนดเป้าหมายและการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยครอบคลุมประเด็นความรู้ ทักษะ ทศนคติและ ค่านิยม เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกัน (3) ควรกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกให้ชัดเจนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยต้อง สอดคล้องกับนโยบาย เน้นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของพลเมืองและการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก โดยอาจบูรณาการในรายวิชาหลักหรือจัดเป็นรายวิชาพลเมืองโลกศึกษาความเหมาะสมของแต่ละบริบท (4) ควรสร้างเครือข่ายหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาครู จัดงบประมาณสนับสนุน แบ่งปันทรัพยากรด้านการเรียนการสอน ได้แก่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และ วิทยากร ทั้งนี้ ควรครอบคลุมประเด็นสำคัญเรื่องความเข้าใจในความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม การสร้างความตระหนักในการเป็นพลเมืองโลก ความรับผิดชอบต่อประเด็นปัญหาในโลก และการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกระดับ (5) รัฐบาลควรสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ต้องมีนโยบายและแนวทางการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่เป็นรูปธรรม มีการสร้างเครือข่ายในการสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาการเรียนการสอน และการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัด

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (6) ควรพัฒนาหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์สำหรับครูก่อนประจำการ และครูประจำการ ให้มีเนื้อหาในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกควบคู่การพัฒนาพลเมืองของประเทศ ทั้งใน ลักษณะกิจกรรมในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้วยกิจกรรมการจัดหลักสูตรฝึกอบรม จัดทำเว็บไซต์ ที่เอื้อต่อการให้ความรู้สำหรับครูประจำการในการจัดการเรียนการสอนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (7) ควร มีการพัฒนาคู่มือครูในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกที่สอดคล้องกับนโยบาย และหลักสูตร นำไปสู่การปฏิบัติที่เห็นผลตามเป้าหมายได้ชัดเจนในเรื่องคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก (8) ควร มี การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับมหาวิทยาลัย ในด้านนวัตกรรม การพัฒนาหลักสูตร วิธีสอน และ การบริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้จากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติที่เห็นผล ชัดเจนในเชิงประจักษ์

4) จากรายงานงานวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสภารณานาชาติ พบว่า แบบสำรวจที่จะใช้สำหรับการติดตามผลการดำเนินงานตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อ ความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) เพื่อให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ นโยบายการศึกษาของประเทศ หลักสูตร การศึกษาของครู และ การประเมินผลนักเรียน สามารถใช้เครื่องมือคือ (1) แบบบันทึกข้อมูล เพื่อศึกษา/วิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้อง กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ในส่วนที่เป็นนโยบายของรัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภารกิจของ หน่วยงานนั้น หลักสูตรระดับชาติ และการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนที่ เป็นนโยบายของโรงเรียน หลักสูตรและเนื้อหาวิชาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบและวิธีการจัด การเรียนการสอน การประเมินผล การเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัวอย่างแนว ปฏิบัติในสถานศึกษา โดยอาจกำหนดเป็นการคำนวณด้วยค่าร้อยละเมื่อเปรียบเทียบกับนโยบายในเรื่องที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่มีอยู่จริง ทั้งนี้ จะต้องอ้างอิงการกำหนดค่าจำกัดความและการกำหนด คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และการใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามเพื่อ สืบหาความเห็นเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) จากผู้เกี่ยวข้องทาง การศึกษา ตั้งแต่ผู้มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการศึกษาของประเทศ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ครู อาจารย์ และผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่พลเมืองควรมีและคุณลักษณะพลเมืองโลกที่มีอยู่ใน 4 หัวข้อใหญ่ ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge) การรู้/รู้เท่าทัน (Literacy) ทักษะ (Skills) และ ค่านิยมและทัศนคติ (Value and Attitudes) และแนวทาง การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทยที่ควรดำเนินการ และการดำเนินการ ในสภาพจริง ใน 5 หัวข้อ ได้แก่ นโยบาย หลักสูตรและเนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน/การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และครูและบุคลากร แบบสอบถามใช้การมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับ เช่นเดียวกับในรายงานวิจัยดังกล่าว

ตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) สำหรับประเทศไทย

จากรายงานงานวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ สามารถสรุปข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ของประเทศไทย โดยวิเคราะห์จากบริบทของประเทศ นโยบาย ระบบการศึกษา และหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกของไทย และผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม ครู อาจารย์ และผู้บริหารใน สถานศึกษา ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

จากรายงานงานวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทยจำแนก ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของไทย แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ของประเทศไทย และข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสม กับบริบทของประเทศไทย

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของไทย

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ผู้วิจัยศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของไทยจากการวิจัยเอกสารเพื่อให้ได้คุณลักษณะพลเมืองโลกแต่ละด้านประกอบด้วย 1) ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge) 2) การรู้/ รู้เท่าทัน (Literacy) 3) ทักษะ (Skills) และค่านิยมและทัศนคติ (Value and Attitudes) รวม 55 องค์ประกอบ จากนั้นนำข้อค้นพบมาสร้างแบบสอบถามเพื่อสำรวจความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของคนไทย เพื่อให้ได้ความเห็นเกี่ยวกับ ‘คุณลักษณะพลเมืองที่ควรมี’ และ ‘คุณลักษณะพลเมืองโลกที่คนไทยมี’ พบว่า

(1.1) คุณลักษณะด้านความรู้ความเข้าใจ (Knowledge) ประกอบด้วยเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (Law and Legal Process) ความเสมอภาค ความเป็นธรรมในสังคม (Equality and Social Justice) ตามลำดับ

(1.2) คุณลักษณะด้าน ‘การรู้เท่าทัน (Literacy)’ ให้มีความสำคัญกับการรู้เรื่องกฎหมาย การรู้เท่าทันสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ (Environment and Ecological Literacy) และการรู้เท่าทันทางการเมือง (Political Literacy ตามลำดับ

(1.3) คุณลักษณะด้าน ‘ทักษะ (Skills)’ ให้มีความสำคัญกับเรื่อง การมีความรับผิดชอบ (Responsible Mind) ต่อตนเองและต่อสังคม ความสามารถด้านภาษา รู้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย (Multi-lingual Skill) มีทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อสาร และเทคโนโลยี (Information, Media & Technology Competency) วิเคราะห์ วิวิจารณ์ เลือกรับข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ

(1.4) คุณลักษณะด้าน ‘ค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes)’ เน้นเรื่อง การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Concern for Environment and Sustainable Development) เห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง (Valuing and Respecting Diversities) และมีความรู้สึกถึงการเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก (Capable of Multiple Belongings)

ทั้งนี้ จากการศึกษาคคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของไทยในภาพรวมพบว่า คุณลักษณะด้านทักษะ ด้านการรู้เท่าทัน และค่านิยมและทัศนคติ ตามลำดับ

2. แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย

ในการวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย จากแบบสอบถามเพื่อสำรวจความเห็นจากครู อาจารย์ และผู้บริหาร ในสถานศึกษาเพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย เพื่อให้ได้ความเห็นเกี่ยวกับ ‘แนวทางที่ควรดำเนินการ’ และ ‘การดำเนินการในสภาพจริง’ ใน 5 หัวข้อใหญ่ พบว่า

ประเด็นด้านนโยบาย เรื่อง รัฐบาลและสถานศึกษามีนโยบายและแผนการเตรียมความพร้อมให้บุคลากรโดยเฉพาะครูผู้สอน เป็นเรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ การกำหนดเป้าหมายของความเป็นพลเมืองโลกสำหรับคนไทยอย่างชัดเจน และมีการกำหนดนิยามและคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลกอย่างชัดเจน ตามลำดับ

ประเด็นด้านหลักสูตรและเนื้อหาสาระ เรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเป็นลำดับแรก รองลงมาคือมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับบูรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกกับ

กลุ่มสาระต่างๆ และมีการกำหนดนิยามและบูรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกในกิจกรรมประจำวันของโรงเรียน ตามลำดับ

ประเด็นด้านการจัดการสอน/การเรียนรู้ การจัดทำคู่มือการสอนสำหรับครู (Teaching Manual) โดยเชื่อมโยงแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกกับตัวชี้วัดในหลักสูตรอย่างชัดเจน เป็นเรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเป็นลำดับแรก รองลงมาคือการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experiential Learning) และการจัดการเรียนรู้โดยแก้ปัญหาจากการวิจัย (Research- Based Instruction) ตามลำดับ

ประเด็นด้านการวัดและประเมินผล เน้นการประเมินตนเอง (Self-Assessment) รองลงมาคือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน (Learners' Development) ตามลำดับ

ประเด็นด้านครูและบุคลากร เน้นเรื่องกลไกในการช่วยเหลือและติดตาม (Coaching & Mentoring) การดำเนินงานของผู้บริหารอย่างเป็นระบบ การมีกลไกในการช่วยเหลือและติดตาม (Coaching & Mentoring) การดำเนินงานของครูผู้สอนอย่างเป็นระบบ แล ครูผู้สอนมีพันธกิจในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการสอนและการจัดการเรียนรู้ด้านความเป็นพลเมืองโลก ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

รายงานงานวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ สรุปแนวทางการส่งเสริมการเป็นพลเมืองโลกในบริบทของไทย ในประเด็นต่อไปนี้

(1) นโยบาย

(1.1) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกจะต้องได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นพลเมืองโลกบนพื้นฐานของความเป็นพลเมืองไทยให้ชัดเจน

(1.2) ความเป็นพลเมืองโลก ต้องผนวกรวมการรักษาเอกลักษณ์ของชาติและเชื่อมโยงกับหลักการพื้นฐานสากลที่เป็นพหุวัฒนธรรมและความเป็นนานาชาติ

(1.3) การจัดทำกรอบนโยบายการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและการศึกษา ตามอัธยาศัยเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก

(2) การพัฒนาบุคลากร โดยให้ความสำคัญและเน้นบทบาทของคณะครุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์ ในการพัฒนาบุคลากรครูก่อนประจำการในหลักการและวิธีการสอนในประเด็นการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และมีการฝึกอบรมครูประจำการในแนวคิด หลักการและแนวทางการจัดการเรียนการสอน จัดประชุมและจัดทำคู่มือผู้บริหารสถานศึกษาในเรื่องยุทธศาสตร์และโปรแกรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก และพลเมืองไทยตามนโยบายที่กำหนด และพัฒนาคู่มือครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อความเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลกบนพื้นฐานของความเป็นพลเมืองไทย

(3) การจัดการเรียนการสอนความเป็นพลเมืองโลก มีข้อเสนอแนะดังนี้

(3.1) วัตถุประสงค์

1) ระบุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ควบคู่กับพลเมืองไทยให้ชัดเจน โดยมีแกนหลักคือค่านิยมที่เป็นวัฒนธรรมไทย ความเป็นพลเมืองไทย ในระบอบประชาธิปไตยบูรณาการกับความตระหนักในประเด็นเกี่ยวกับโลก (Global Conscious) และสมรรถนะระดับโลก (Global Competencies)

2) การกำหนดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก ควรมีการระบุงค์ประกอบสำคัญที่เป็นความรู้ (สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ความรับผิดชอบ สันติภาพและความขัดแย้ง การเปลี่ยนแปลงของโลก ประเด็นปัญหาต่างๆ ของโลก กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ความเสมอภาค ความเป็นธรรมในสังคม การพัฒนาอย่าง ยั่งยืน ความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ ความเชื่อมโยงของโลก สิทธิมนุษยชน ความเป็นไปของโลก ความรู้ทั้งหมดเป็นความรู้ทั้งในระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก) การรู้เท่าทัน (Literacy) (กฎหมาย การเมือง สิ่งแวดล้อมและนิเวศ เศรษฐกิจและการเงิน และความเป็นพลเมือง) ทักษะ (ทักษะ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา ทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อสาร และเทคโนโลยี ความสามารถด้านภาษา รู้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย กล้าทำทายกับความอยุติธรรม และความไม่เท่าเทียมกันโดยให้ความคิดเห็น นำเสนอจุดยืน ข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ความรับผิดชอบ ความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต) เจตคติและค่านิยม (มีความรู้สึกถึงการเป็นพลเมือง ยึดมั่นต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันทาง สังคม การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีความอยากรู้ความตื่นตัวในการค้นคว้าข้อมูล คุณค่าและเคารพในความ แตกต่าง มีจิตสาธารณะ รู้อัตลักษณ์และการเห็นคุณค่าของตนเอง มีเชื่อว่าตัวเองสามารถเปลี่ยนแปลงโลกได้ มีทัศนคติทางบวกต่อโลก และปฏิบัติดีต่อบุคคลต่างวัฒนธรรม) ให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร การเรียน การสอนและการประเมินผลให้สอดคล้องกัน

(3.2) หลักสูตร

1) เนื้อหาในหลักสูตร ครอบคลุมทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ การรู้เท่าทัน ทักษะ ทัศนคติและค่านิยม

2) การจัดหลักสูตร ใช้การจัดหลักสูตรตามแนวทาง Expanding Curriculum Approach ซึ่งมีการขยายประสบการณ์จากตนเองไปยังระดับโลก และ Spiral Curriculum Approach มีการศึกษาเนื้อหาอย่างลุ่มลึกเป็นไปตามวุฒิภาวะและระดับขั้นของผู้เรียน และการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ ทั้งในการจัดการบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Approach) ใช้เนื้อหาสาระจากรายวิชาที่หลากหลาย โดยจัดผ่านรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นหลัก โดยอาจจะบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระ อื่นๆ เช่น ศิลปะ สุขศึกษา พลศึกษา ภาษา เป็นต้น

(3.3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้มีความสำคัญกับกระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหลักการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของนักเรียนในมิติที่เรียกว่า “คิดในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโลกแต่ปฏิบัติในระดับท้องถิ่น (Think Globally, Act Locally) เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเน้นประสบการณ์จริง (Experiential Learning) และใช้กระบวนการเรียนรู้ (Process Learning) ได้แก่ การเรียนรู้โดยใช้ประเด็นเป็นฐาน (Issue-Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case-Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) การเรียนรู้โดยการสืบสอบเป็นฐาน (Inquiry-Based Learning) การเรียนรู้โดยจากการบริการ (Service Learning) การเรียนรู้จากการบริการสังคม (Community Service Learning) การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) และการเรียนรู้จากโครงการ (Project-Based Learning)

(3.4) การประเมินผล เน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ประเมินความเป็นพลเมืองโลกและพลเมืองไทยสำหรับนักเรียน เพื่อประเมินการจัดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก

จากข้อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกข้างต้น สามารถวิเคราะห์เป็นข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) สำหรับประเทศไทยตามกรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7) ขององค์การสหประชาชาติ ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) สำหรับประเทศไทย
ตามกรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7)

ตัวชี้วัด SDG4.7 ประเทศไทย	การให้ความหมาย และคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองโลก	นโยบายการศึกษา ของประเทศ	หลักสูตร	การศึกษา ของครู	การประเมินผล นักเรียน
ประเทศไทย	คุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองโลก (1) ความรู้ (สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ความ รับผิดชอบ สันติภาพ และความขัดแย้ง การเปลี่ยนแปลง ของโลก ประเด็นปัญหา ต่างๆ ของโลก กฎหมาย และกระบวนการ ยุติธรรม ความเสมอภาค ความเป็นธรรมในสังคม การพัฒนาอย่าง ยั่งยืน ความเข้าใจอันดีระหว่าง ประเทศ ความเชื่อมโยง ของโลก สิทธิมนุษยชน ความเป็นไปของโลก ความรู้ทั้งหมดเป็น ความรู้ทั้งในระดับ ท้องถิ่น ชชาติ และโลก)	นโยบายความเป็น พลเมืองโลก ต้องผนวก รวมการรักษาเอกลักษณ์ ของชาติและเชื่อมโยงกับ หลักการพื้นฐานสากลที่เป็น พหุวัฒนธรรมและความเป็น นานาชาติ การจัดทำกรอบนโยบาย การจัดการศึกษาทั้งในระบบ โรงเรียน นอกโรงเรียนและ การศึกษา ตามอัธยาศัย เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อ ความเป็นพลเมืองโลก	ระดับชาติ หลักสูตรโลกศึกษา สหวิทยาการ (ความร่วมมือ ระหว่างโรงเรียนกับ มหาวิทยาลัย) เน้นมุมมอง โลกและความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม ระดับสถานศึกษา ใช้การจัดหลักสูตรตาม แนวทาง Expanding Curriculum Approach ซึ่งมีการขยายประสบการณ์ จากตนเองไปยังระดับโลก และ Spiral Curriculum Approach มีการศึกษา เนื้อหาอย่างลึกซึ้งเป็นไปตาม วุฒิภาวะและระดับขั้นของผู้เรียน และการจัดหลักสูตร แบบบูรณาการทั้งในการ จัดการบูรณาการแบบ สหวิทยาการ	ให้ความสำคัญและเน้น บทบาทของคณะครูศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์ ในการพัฒนา บุคลากรครูก่อนประจำการ ในหลักการและวิธีการสอน ในประเด็นการศึกษาเพื่อ ความเป็นพลเมืองโลก และ มีการฝึกอบรมครูประจำการ ในแนวคิด หลักการและ แนวทางการจัดการเรียน การสอน จัดประชุมและ จัดทำคู่มือผู้บริหาร สถานศึกษาในเรื่อง ยุทธศาสตร์และโปรแกรม ส่งเสริมความเป็นพลเมือง โลกและพลเมืองไทยตาม นโยบายที่กำหนด และ พัฒนาคู่มือครูในการจัด การเรียนการสอนเพื่อ ความเป็นพลเมืองไทยและ พลเมืองโลกบนฐานของ ความเป็นพลเมืองไทย	ใช้การประเมินผลที่เน้น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ ประเมินความเป็นพลเมือง โลกและพลเมืองไทย เน้นการประเมินตนเอง (Self-Assessment) รองลงมาคือการจัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ ที่หลากหลาย และ การประเมินพัฒนาการ ของผู้เรียน (Learners' Development)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด SDG4.7 ประเทศ	การให้ความหมาย และคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองโลก	นโยบายการศึกษา ของประเทศ	หลักสูตร	การศึกษา ของครู	การประเมินผล นักเรียน
ประเทศไทย (ต่อ)	(2) การรู้เท่าทัน (Literacy) (กฎหมาย การเมือง สิ่งแวดล้อมและนิเวศ เศรษฐกิจและการเงิน และความเป็นพลเมือง) (3) ทักษะ (ทักษะการคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา ทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อสาร และเทคโนโลยี ความสามารถด้านภาษา ภาษาอังกฤษนอกจากภาษาไทย กล่าวทักทาย กับการยอมรับวัฒนธรรม และความไม่เท่าเทียมกันโดยให้ความคิดเห็น นำเสนอจุดยืน ข้อโต้แย้ง อย่างมีเหตุผล ความรับผิดชอบ ความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต)		(Interdisciplinary Approach) ใช้เนื้อหาสาระจากรายวิชาที่หลากหลาย โดยจัดผ่านรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นหลัก โดยอาจบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระอื่นๆ เช่น ศิลปะ สุขศึกษา พลศึกษา ภาษา กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหลักการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของนักเรียน ในมิติที่เรียกว่า “คิดในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโลก แต่ปฏิบัติในระดับท้องถิ่น (Think Globally, Act Locally) เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง เน้นประสบการณ์จริง		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด SDG4.7 ประเทศ	การให้ความหมาย และคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองโลก	นโยบายการศึกษา ของประเทศ	หลักสูตร	การศึกษา ของครู	การประเมินผล นักเรียน
ประเทศไทย (ต่อ)	<p>(4) เจตคติและค่านิยม (มีความรู้สึกถึงการเป็นพลเมือง ยึดมั่น ต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันทางสังคม การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีความอยากรู้ ความตื่นตัวในการค้นคว้าข้อมูล คุณค่า และเคารพในความแตกต่าง มีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีความสามารถเปลี่ยนแปลงโลกได้ มีทัศนคติทางบวกต่อโลก และปฏิบัติต่อบุคคลต่างวัฒนธรรม)</p>		<p>(Experiential Learning) และใช้กระบวนการเรียนรู้ (Process Learning) ได้แก่ การเรียนรู้โดยใช้ประเด็น เป็นฐาน (Issue-Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case-Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหา เป็นฐาน (Problem-Based Learning) การเรียนรู้ โดยการสืบสอบเป็นฐาน (Inquiry-Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้จากการ บริการ (Service Learning) การเรียนรู้จากการบริการ สังคม (Community Service Learning) การเรียนรู้โดยใช้ชุมชน เป็นฐาน (Community-Based Learning) และการเรียนรู้จากโครงการ (Project-Based Learning)</p>		

บทที่ 4

สรุปและข้อเสนอแนะ

รายงานการวิจัย เรื่อง ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษา แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ มีข้อสรุปและเสนอแนะโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สรุปตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษา แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ

ตอนที่ 2 ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษา แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ

ตอนที่ 1 สรุปตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษา แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ

รายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ มีการศึกษาและเก็บข้อมูลแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) จาก 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน (เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) และสิงคโปร์ มีข้อสรุปดังนี้

(1) รายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ ใช้การวิจัยเอกสารด้วยเครื่องมือ คือ แบบบันทึกข้อมูล โดยมีเป้าหมายในการรวบรวมข้อมูลในประเด็นต่อไปนี้

(1.1) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (นโยบายของรัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภารกิจของหน่วยงานนั้น หลักสูตรระดับชาติ)

(1.2) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (นโยบายของโรงเรียน หลักสูตรและเนื้อหาวิชาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัวอย่างแนวปฏิบัติในสถานศึกษา)

(1.3) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศ/นอกประเทศ

(2) รายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ ได้นำเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย โดยวิเคราะห์จากบริบทของประเทศ นโยบาย ระบบการศึกษา และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกของไทย และผลการวิเคราะห์แบบสอบถามครู อาจารย์ และผู้บริหารในสถานศึกษา จากการวิจัยเอกสารด้วยเครื่องมือ คือ แบบบันทึกข้อมูล การสัมภาษณ์ โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้แก่ ผู้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการศึกษาของประเทศ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกและการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีเครื่องมือเป็นแบบสอบถามเพื่อสำรวจความเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) เพื่อเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย ประกอบด้วย ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของคนไทย (ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองที่ควรมี และคุณลักษณะพลเมืองโลกที่คนไทยมี ใน 4 หัวข้อใหญ่ ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจ การรู้/รู้เท่าทัน ทักษะ และค่านิยมและทัศนคติ และความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย (ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่ควรดำเนินการ และการดำเนินการในสภาพจริง ใน 5 หัวข้อ ได้แก่ นโยบาย หลักสูตรและเนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน/การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และครูและบุคลากร)

(3) กรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าประสงค์ที่ 4.7 สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในมีส่วนร่วมของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573 ซึ่งองค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ได้กำหนดตัวชี้วัดการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกใน 4 ด้าน ได้แก่ นโยบายการศึกษาของประเทศ หลักสูตร การศึกษาของครู และการประเมินผลนักเรียน

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ และกรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าประสงค์ที่ 4.7 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สามารถสรุปตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษา แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปลักษณะตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษา แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ

ประสพการณ์ GCED 5 ประเทศ	ข้อเสนอ GCED ประเทศไทย	SDG4.7 (GCED)
การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก	การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก	นโยบายการศึกษา ของประเทศ
นโยบายของรัฐ	นโยบายของรัฐ	
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภารกิจ ของหน่วยงานนั้น	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภารกิจ ของหน่วยงานนั้น	
หลักสูตรระดับชาติ	หลักสูตรระดับชาติ	หลักสูตร
การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	
นโยบายของโรงเรียน	นโยบายของโรงเรียน	
หลักสูตรและเนื้อหาวิชาในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	หลักสูตรและเนื้อหาวิชาในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	การประเมินผล นักเรียน
รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอน	รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอน	
การประเมินผล	การประเมินผล	
การเตรียมและพัฒนาครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	การเตรียมและพัฒนาครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	การศึกษาของครู
ตัวอย่างแนวปฏิบัติในสถานศึกษา	ตัวอย่างแนวปฏิบัติในสถานศึกษา	
การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ของเครือข่ายในประเทศ/นอกประเทศ	การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ของเครือข่ายในประเทศ/นอกประเทศ	

จากกรอบตัวชี้วัดจากการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ กับกรอบตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) มีความสอดคล้องกัน แสดงให้เห็นว่า ในการเก็บข้อมูลเพื่อตอบโจทย์ตัวชี้วัด SDG 4.7 สามารถทำได้โดยอาศัยกระบวนการทางการวิจัยในการเก็บข้อมูล ทั้งนี้ ในการเก็บข้อมูลในช่วง 3-5 ปีแรก เป็นการเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัดที่เน้นการสำรวจว่าประเทศสมาชิกมีการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกหรือไม่ (มี/ไม่มี) และเกี่ยวข้องในส่วนตัว และในระยะยาว (พ.ศ.2564 – พ.ศ.2573) การสำรวจเพียงเพื่อตอบโจทย์ตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4.7 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ว่าประเทศไทยมีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อาจไม่เพียงพอโดยต้องเป็นการสำรวจที่ต้องให้ความสำคัญกับผลการประเมินการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกทั้งการประเมินผลนักเรียนและการเตรียมการพร้อมสำหรับครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่แสดงถึงผลการจัดการศึกษาที่บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4.7

ตอนที่ 2 ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษา แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสบการณ์นานาชาติ

จากผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสบการณ์นานาชาติ และกรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าประสงค์ที่ 4.7 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในความร่วมมือของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีข้อเสนอที่เกี่ยวกับข้อควรคำนึงถึงในการกำหนดตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) ดังต่อไปนี้

1. จุดมุ่งหมายของตัวชี้วัด SDG 4.7

ในช่วงแรก เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาเป้าหมายที่ 4.7 การพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7) มีใจความสำคัญหรือเป้าหมายหลักๆ คือ การมุ่งเน้นที่จะกระตุ้นให้แต่ละประเทศการจัดการศึกษาในประเด็นการเป็นพลเมืองโลก ภายใต้คำถามหรือโจทย์สำคัญ 2 ข้อ คือ

1.1) ประเทศสมาชิกมีการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกหรือไม่ ถ้ามี มีการดำเนินงานอย่างไร โดยดูได้จากการกำหนดนโยบายการศึกษาและหลักสูตร การศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศนั้นๆ และ

1.2) ผลการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกของประเทศที่มีการดำเนินการอยู่แล้วนั้นเป็นอย่างไร โดยดูจากการดำเนินการจัดการศึกษาของ/สำหรับครูเพื่อเตรียมความพร้อมในประเด็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก และการประเมินผลนักเรียน

ทั้งนี้ การติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7) เฉพาะในส่วนของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกว่าภายในปี 2573 ผู้เรียนทุกคนจะได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในความร่วมมือของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ใน 4 ด้าน ได้แก่ นโยบายการศึกษาของประเทศ หลักสูตร การศึกษาของครู และการประเมินผลนักเรียน จำเป็นต้องกำหนดกรอบเวลาในการติดตามจำแนกออกเป็นอย่างน้อย 2 ช่วง ได้แก่ ระยะสั้น 5 ปีแรก (พ.ศ.2559 – พ.ศ.2563) และระยะยาว (พ.ศ.2564 – พ.ศ.2573)

- ระยะสั้น 5 ปีแรก (พ.ศ.2559 – พ.ศ.2563) 4 ด้าน ได้แก่ นโยบายการศึกษาของประเทศ หลักสูตร การศึกษาของครู และการประเมินผลนักเรียน เน้นการติดตามและสำรวจว่าประเทศสมาชิกมีการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกหรือไม่ (มี/ไม่มี) และเกี่ยวข้องในส่วนใด

- ระยะยาว (พ.ศ.2564 – พ.ศ.2573) 4 ด้าน ได้แก่ นโยบายการศึกษาของประเทศ หลักสูตร การศึกษาของครู และการประเมินผลนักเรียน เน้นการติดตามและสำรวจการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกของประเทศสมาชิกว่ามีความก้าวหน้าอย่างไร มีผลการพัฒนา/ผลสะท้อนกลับจากผู้เรียนอย่างไร จากการประเมินผลแบบต่างๆ ซึ่งในการติดตามการดำเนินงานในระยะยาวนี้ จำเป็นต้องมีการจัดทำและวิเคราะห์ตัวชี้วัดและแบบประเมินต่างๆ อย่างเป็นระบบ

2. การให้คำจำกัดความและการกำหนดคุณลักษณะในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก

ประเทศไทยจะสามารถดำเนินการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) ได้ต่อเมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องและมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการศึกษามีความรู้และความเข้าใจอย่างชัดเจนว่าการศึกษาในเรื่องใดเข้าข่ายการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ความเป็นพลเมืองโลกคืออะไรและการแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองโลกทำได้อย่างไร โดยผ่านนโยบายจำเป็นต้องมีการให้คำจำกัดความและกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ชัดเจนเสียก่อน โดยต้องผนวกรวมการรักษาเอกลักษณ์ของชาติและเชื่อมโยงกับหลักการพื้นฐานสากลที่เป็นพหุวัฒนธรรมและความเป็นนานาชาติ เพื่อให้การกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกมีทิศทางและครอบคลุมตามเป้าประสงค์ที่ระบุไว้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อตอบตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7)

รายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ ได้แสดงตัวอย่างของการเก็บข้อมูลแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุม สอดคล้องตามตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) ดังนั้น ในการเก็บข้อมูลเพื่อตอบตัวชี้วัดเป้าประสงค์ที่ 4.7 จึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการวิจัยในลักษณะเดียวกับวิธีการดำเนินการวิจัยแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกดังกล่าว นั่นคือ

3.1) การวิจัยเอกสาร ใช้เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล โดยมีเป้าหมายในการรวบรวมข้อมูลในประเด็นต่อไปนี้

(1) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (นโยบายของรัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภารกิจของหน่วยงานนั้น หลักสูตรระดับชาติ)

(2) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (นโยบายของโรงเรียน หลักสูตรและเนื้อหาวิชาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล การเตรียมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัวอย่างแนวปฏิบัติในสถานศึกษา)

(3) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเครือข่ายในประเทศและต่างประเทศ
วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดประเภท (Categorizing) และการสรุปย่อ (Summarizing)

3.2) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) มีเครื่องมือในการวิจัย/เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์

3.3) การวิจัยเชิงสำรวจโดยมีเครื่องมือเป็นแบบสอบถามเพื่อสำรวจความเห็นเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) เพื่อเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย

ทั้งนี้ เครื่องมือในการเก็บข้อมูล/วิจัยข้างต้น จำเป็นต้องสร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญเป็นลำดับแรก

4. ข้อเสนอตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG4.7)

เมื่อพิจารณากรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ 4 : SDG4) และ Education 2030 ขององค์การสหประชาชาติ เป้าหมายย่อยอื่นๆ จะพบว่า ในแต่ละเป้าหมายจะมีการกำหนดตัวชี้วัดจำนวนเพียง 1 หรือ 2 ตัวชี้วัดเท่านั้น อาทิ เป้าประสงค์ที่ 4.4 เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่จำเป็น รวมถึงทักษะทางเทคนิคและอาชีพสำหรับการจ้างงาน การมีงานที่ดี และการเป็นผู้ประกอบการ ภายในปี 2573 มีตัวชี้วัดที่กำหนด คือ สัดส่วนของเยาวชน/ผู้ใหญ่ที่มีทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) จำแนกตามประเภททักษะ (Proportion of youth and adults with information and communications technology (ICT) skills, by type of skill) ใช้การสำรวจและการคำนวณค่าร้อยละของประชากรที่เลือกคำตอบว่าใช่ ในตัวเลือกที่เกี่ยวข้องกับทักษะทาง ICT เมื่อเทียบกับประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (The indicator is calculated as the percentage of people in a given population who have responded 'yes' to a selected number of variables e.g. the use of ICT skills in various subject areas or learning domains, the use of ICT skills inside or outside of school and/or workplace, the minimum amount of time spend using ICT skills inside and outside of school and/or workplace, availability of internet access inside or outside of school and/or workplace, etc.) ตัวชี้วัดเมื่อเทียบกับบริบทไทยของ SDG4.4 คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาได้กำหนดตัวชี้วัดทดแทนในช่วงแรก (1-3 ปีแรก) 2 ตัวชี้วัด โดยในระยะ 3- 5 ถัดไป (3-5 ปี) อาจพิจารณานำการประเมินสมรรถนะความสามารถด้านการใช้คอมพิวเตอร์ (Computer Literacy) ที่สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ที่ดำเนินการนำร่องอยู่มาใช้เป็นตัวชี้วัดทดแทน ได้แก่

(1) ร้อยละของผู้มีงานทำที่ใช้คอมพิวเตอร์ (จำแนกตามกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไป, 15 - 24 ปี, 25 - 64 ปี)

(2) ร้อยละของผู้มีงานทำที่ใช้อินเทอร์เน็ต (จำแนกตามกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไป, 15 - 24 ปี, 25 - 64 ปี)

เช่นเดียวกับ ในเป้าประสงค์ที่ 4.7 สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค ระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในมีส่วนร่วมของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573

ตัวชี้วัดที่กำหนด คือ มีการดำเนินการเกี่ยวกับ (i) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และ (ii) การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงความเสมอภาคทางเพศ และสิทธิมนุษยชน ซึ่งถูกให้ความสำคัญทุกระดับใน (a) นโยบายการศึกษาของประเทศ (b) หลักสูตร (c) ระดับการศึกษาของครู และ (d) การประเมินผลนักเรียน (Extent to which (i) global citizenship education and (ii) education for sustainable development, including gender equality and human rights, are mainstreamed at all levels in : (a) national education policies; (b) curricula; (c) teacher education; and (d) student assessment) จะเห็นได้ว่าเป้าหมายหลักของการสำรวจ/เก็บข้อมูล คือ ประเทศนั้นๆ มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งถูกให้ความสำคัญทุกระดับใน นโยบายการศึกษาของประเทศ หลักสูตร ระดับการศึกษาของครู และการประเมินผลนักเรียน ซึ่งทั้งนี้ ยังไม่ได้มีการนำเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกจากหน่วยงานใดเลยทั้งภายในและต่างประเทศ

ดังนั้น ตัวชี้วัดในการสำรวจ SDG4.7 อาจเป็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก เพื่อถามว่าประเทศไทยมีการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกหรือไม่ โดยดูจาก ในนโยบายการศึกษาของประเทศ เนื้อหาในหลักสูตร การเตรียมความพร้อม/ในการศึกษาครู และผล การประเมินของนักเรียน ข้อเสนอตัวชี้วัดในข้อนี้ อาทิ ร้อยละของการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก เมื่อเทียบกับนโยบายการศึกษาของประเทศในภาพรวม ร้อยละของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับ การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ร้อยละของครูที่ได้รับการเตรียมความพร้อมเรื่องการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก เป็นต้น

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2559). ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2557). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557. เล่ม 131 ตอนที่ 55 ก.
- ลดาวัลย์ คำภา. (2559). การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย. นำเสนอในเวทีการประชุมประจำปีเครือข่ายมหาวิทยาลัยยั่งยืน ครั้งที่ 1 วันที่ 29 พฤศจิกายน 2559 ณ ศูนย์การเรียนรู้มหาวิทยาลัยมหิดล ณ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. การขับเคลื่อนการพัฒนาภายใต้กรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs). เอกสารประกอบการสัมมนาเครือข่าย กขร. เพื่อพัฒนาการติดตามการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล และข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี ประจำปี 2559. 23 กันยายน 2559
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, (2561). รายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิก.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, (2550). รายงานการสังเคราะห์ตัวชี้วัดด้านการศึกษาไทยตามกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิก.
- UNESCO, (2016). Unpacking Sustainable Development Goal 4 and the role of research. ERI-Net Regional Expert Meeting Bangkok, 24-25 November 2016
- UNESCO, (2016). Metadata for the thematic indicators for the follow-up and review of SDG 4 and Education 2030
- UNESCO, (2017a). UIS.Stat <http://data.uis.unesco.org/>
- United Nations, (2017). Report of the Inter-Agency and Expert Group on Sustainable Development Goal Indicators (E/CN.3/2017/2). Website : <https://unstats.un.org/unsd/statcom/47th-session/.../2016-2-IAEG-SDGs-E.pdf>
- United Nations, (2018). SDG Indicators : Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development. Website : <https://unstats.un.org/sdgs/indicators/indicators-list/>

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์

เลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

พิจารณารายงาน

ศาสตราจารย์ ดร.พินิติ รตะนานุกูล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีติติก

นางศิริพร ศรีพันธุ์

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

นางสาวทวีพร บุญวานิช

ผู้อำนวยการกลุ่มคลังข้อมูลทางการศึกษา

สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ เรียบเรียง จัดทำรายงาน และบรรณาธิการ

ดร.ศศิรัศม์ วีระไวทยะ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

กลุ่มคลังข้อมูลทางการศึกษา สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

หน่วยงานรับผิดชอบ

กลุ่มคลังข้อมูลทางการศึกษา สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

โทร. 0 2668 7123 ต่อ 1310

โทรสาร 0 2243 0084

เว็บไซต์สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา <http://www.onec.go.th>